

MEHANIZAM ZA PROVJERU **DIREKTNIH STRANIH ULAGANJA**

PROGNOZA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Sadržaj

IZVRŠNI SAŽETAK	3
1. UVOD	5
2. GLOSARIJ	10
3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	12
4. PREGLED MEHANIZAMA ZA PROVJERU ULAGANJA	13
   4.1 MEHANIZAM ZA PROVJERU ULAGANJA U DRŽAVAMA ČLANICAMA EU	15
   4.2 MEHANIZMI ZA PROVJERU ULAGANJA U NEKIM ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	32
   4.3 OSVRT NA BOSNU I HERCEGOVINU: KONTEKST ZA RAZVOJ POLITIKA USKLAĐENIH SA EU	35
5. PREPORUKE ZA BOSNU I HERCEGOVINU	37
6. ZAKLJUČAK	42
7. DODACI	43

Izvršni sažetak

Ključni cilj ove studije je izvršiti procjenu trenutnog regulatornog okvira i nacionalnih zakonodavstava država članica Evropske unije (EU) i određenih evropskih zemalja koje nisu dio EU, u pogledu provjere direktnih stranih ulaganja (DSU). Kroz prepoznavanje nedostataka u postojećim zakonima i određivanje oblasti u kojima je poboljšanje moguće, s akcentom na Bosnu i Hercegovinu, ovaj izvještaj predstavlja polaznu tačku u osiguranju ispravnog usklađivanja regulative BiH sa pravnom stečevinom EU.¹ Govoreći u širem smislu, cilj je osigurati osnov za zakonska poboljšanja u svim zemljama Balkana. Razumijevanje i ispitivanje postojećeg regulatornog sistema mehanizama EU u cilju zaštite ključne imovine te njihova usporedba sa sistemima mehanizama evropskih država koje nisu članice EU može pomoći u identifikaciji potencijalnih prijetnji povezanih s DSU. Kroz adekvatne mjere koje uključuju poboljšanja postojećih zakona i usvajanje novih zakona koji ističu usklađivanje nacionalnih zakona sa zakonima EU, moguće je smanjiti negativne učinke DSU koji ugrožavaju javni red i sigurnost u pojedinačnim državama i EU.

Ovom studijom pokazuje se da zakoni zemalja članica EU i nekih evropskih zemalja koje nisu članice EU služe u svrhu zaštite nacionalnih interesa tih zemalja, ali se ukazuje i na nedostatke u primjeni uslijed proceduralnih nedosljednosti u svakoj od zemalja.

Otvorenost prema DSU u državama članicama EU i onima koje to nisu dovela je do povećanja prisustva stranog kapitala u Evropi. Međutim, sve veća zavisnost od stranog kapitala prijeti ugrožavanju javnog reda i sigurnosti. Suočeni s izazovom koji predstavljaju velike strane investicije i učestvovanje zemalja koje se nalaze izvan evropskog unutrašnjeg tržišta u tenderskim procedurama koje obuhvataju velike infrastrukturne projekte u oblasti energije, telekomunikacija i cestovne infrastrukture, u kombinaciji sa spajanjem i akvizicijom evropskih kompanija, donosioci politika u EU odlučili su usvojiti zajednički pristup problemu. Države članice EU su izradile i usvojile „Uredbu (EU) 2019/452 Evropskog parlamenta i Vijeća“, od 19.03.2019, i time uspostavile okvir za provjeru stranih direktnih ulaganja u Uniju (Uredba EU o provjeri DSU), s ciljem smanjenja negativnih učinaka DSU, posebno iz zemalja koje se nalaze izvan evropskog unutrašnjeg tržišta. Uz pomoć višestepenog pristupa koji obuhvata nacionalne zakone država članica EU i razne dokumente, izvještaje i strategije, EU je dosad bila uspješna u zaštiti ključne evropske imovine i infrastrukture.

1. Pravna stečevina EU odnosi se na „skup zajedničkih prava i obaveza koje obavezuju sve zemlje EU kao članice EU“. Vidjeti EUR-Lex. „Acquis.“ <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html>.

Evropsko unutrašnje tržište je kao rezultat toga pokazalo otpornost koja je potrebna da bi se održao javni red i sigurnost. S druge strane, Balkan i druge zemlje koje nisu članice EU, bez obzira na neobavezujuće zakone, u određenoj mjeri su imale kontrolu nad DSU u godinama prije usvajanja Uredbe EU za provjere DSU. Kroz zakone koji regulišu DSU, zavisno od oblasti ulaganja, ove zemlje su uspjele uspostaviti osnovne standarde za inspekciiju određenih investicija. Ipak, brzi tempo promjene na tržištu zahtijeva sofisticiraniji pristup stranim ulaganjima koja bi mogla ugroziti javnu sigurnost i red unutar balkanskog tržišta.

Autor ove studije pokušao je identifikovati osnovne zakone u Bosni i Hercegovini i u susjednim zemljama te ponuditi preporuke u pogledu provjere DSU. Namjera ovog izvještaja je da isti posluži kao polazna tačka u procesu oblikovanja naprednijih i sofisticiranih zakona kojima se može osigurati transparentnost i bolje funkcionisanje tržišta na Balkanu i u EU.

Poštujući principe slobodne trgovine, kroz izmjenu regulatornog okvira i nacionalnog zakonodavstva, Bosna i Hercegovina i druge evropske zemlje koje nisu članice EU mogle bi oslobođiti tržište od političkog uticaja i uticaja korozivnog kapitala te time osigurati prosperitet evropskog i nacionalnih tržišta unutar EU. Ipak, sprečavanje uticaja zemalja izvan evropskog unutrašnjeg tržišta zahtijeva zajedničko djelovanje i zajednički pristup. Nepravilnosti povezane sa stranim ulaganjima mogle bi se smanjiti kroz usklađivanje nacionalnih zakona država članica EU i boljom saradnjom kroz Mechanizam EU za provjeru DSU (MPDSU), Uredbu EU o provjeri DSU. To će dovesti do bolje regulisanog tržišta.

1. Uvod

U ovom izvještaju se opisuje proces usvajanja Odredbe (EU) 2019/452 Evropskog parlamenta i Vijeća od 19.03.2019., kojim se uspostavio okvir za provjeru direktnih stranih ulaganja u Uniju (Odredba EU za provjeru DSU). U izvještaju se razmatraju svi važni aspekti mehanizama koje države članice EU koriste za provjeru ulaganja, a koji bi mogli poslužiti kao smjernica za unapređenje nadležnosti država koje nisu članice EU. Identifikacijom nedostataka u postojećim zakonima i definisanjem oblasti u kojima je moguće poboljšanje, s akcentom na Bosnu i Hercegovinu, ovaj izvještaj predstavlja polaznu tačku za osiguranje ispravnog usklađivanja odredbi BiH sa pravnom stečevinom EU. Ovaj izvještaj koji sadrži podatke izvučene iz baze podataka EU² i raznih drugih zakona, nudi i pregled zakona koji se odnose na provjeru ulaganja u EU te sadrži i preporuke za Bosnu i Hercegovinu, istovremeno uzimajući u obzir postojeće zakone.

Analiza dokumenata koje su osigurala tijela EU ukazuje na to da je multi-jurisdikcijski pristup EU direktnim stranim ulaganjima bio postepen te da je doveo do usvajanja Odredbe EU za provjeru DSU. Povrh toga, cilj prikupljanja dokumentacije koja se odnosi na provjeru investicija bio je osigurati osnovu za zakonodavna poboljšanja za sve zemlje Balkana. U analizi se nudi smjernica za „kandidatske zemlje“ i „potencijalne kandidate“ da prilikom modifikacije svog regulatornog okruženja prate putanju koju je postavila EU i time olakšaju proces svog pristupanja EU.³

Tokom godina je otvorenost tržišta država članica EU dovela do povećanja DSU u Evropi. EU je svojim liberalnim pristupom postala vodeći primatelj DSU, posebno DSU iz Kine i drugih zemalja koje nisu članice EU. Prema Evropskoj komisiji⁴ i Organizaciji za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) EU je 2015. godine bila vodeća destinacija DSU u svijetu sa €5.7 triliona u unutrašnjim investicijama;⁵ Sjedinjene Države bile su na drugom mjestu sa €5.1 trillion.

2. Eurostat (baza podataka), <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

3. Albanija, Republika Sjeverna Makedonija, Crna Gora, Srbija i Turska su zemlje kandidati. Potencijalni kandidati su Bosna i Hercegovina i Kosovo. Ove zemlje imaju jasnu perspektivu pridruživanja EU u budućem periodu, ali im još uvjek nije dodijeljen status kandidata. Vidjeti Evropska komisija. "Candidate Countries and Potential Candidates." <https://ec.europa.eu/environment/enlarg/candidates.htm>.

4. European Commission. "Foreign Direct Investment EU Screening Framework." https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/february/tradoc_157683.pdf.

5. Unutrašnja ulaganja obuhvataju "ulaganje ili kupovinu roba lokalne ekonomije od strane vanjskog ili stranog subjekta. Radi se o stranom novcu koji dolazi u domaću privredu." Vidjeti, Chen, James. 2021. "Inward investment." Investopedia. 17 November, 2021. <https://www.investopedia.com/terms/i/inwardinvestment.asp#:~:text=An%20inward%20investment%20involves%20an,comes%20into%20the%20domestic%20economy>

OECD-ov indeks regulatorne restriktivnosti za direktna strana ulaganja u 27 država članica EU pruža dalje dokaze u pogledu otvorenosti EU prema DSU.⁶ U poređenju sa državama koje nisu članice EU, uključujući Kinu, Rusiju i Kanadu, prosječni indeks restriktivnosti regulacije DSU u EU znak je veoma deregulisanih tržišta u smislu privlačenja DSU izvan bloka. Kao odgovor na sve veća ulaganja u EU, posebno DSU povezana sa „korozivnim kapitalom⁷ i koje predstavljaju prijetnju strateškoj imovini EU, Evropska komisija je sačinila radni dokument službe o direktnim stranim ulaganjima u EU: „Praćenje komunikacije komisije ‘Pozdravljanje direktnih stranih ulaganja i istovremena zaštita suštinskih interesa’.⁸

Izvještaji sačinjeni uz pomoć baze podataka Zajedničkog istraživačkog centra Evropske komisije (EC-JRC) koja sadrži podatke o stranom vlasništvu, izvučeni su iz pomenutog radnog dokumenta, ukazuju na činjenicu da je 2,8 posto kompanija, koje ne kotiraju na berzi a koje su uzete iz uzorka, u vlasništvu ulagača izvan EU, te da 9,3 posto kompanija koje kotiraju na berzi imaju stranog vlasnika.⁹

U kontekstu otvorenosti tržišta EU, Evropska komisija u svojoj strategiji o trgovini i ulaganjima „Trgovina za sve: prema odgovornoj trgovinskoj i ulagačkoj politici”,¹⁰ obezbjeđuje da trgovinska politika ima pozitivan uticaj na privredu koja počiva na principu lanca vrijednosti, uključujući usluge, digitalnu trgovinu i kretanje kapitala, pri tom potičući inovacije i razvoj na evropskom unutrašnjem tržištu. Stavljanje akcenta na važnost transparentnijih trgovinskih i ulagačkih politika i pozivanjem država članica i Evropskog parlamenta na tjesniju saradnju fasilitirala je proces otvorenog donošenja politika.

Uslijed kontinuiranog porasta DSU došlo je do povećanja zabrinutosti u vezi zaštite ključne evropske imovine. Strana kontrola nad privredama država članica EU koje su od vitalnog značaja za njihove strateške imovine mogu ugroziti nacionalnu sigurnost i javni red zbog gubitka kontrole tih država nad domaćim inputom (ključne robe i infrastruktura) i uslugama i tehnologijom (zaštita klasifikovanih i ličnih podataka).¹¹

6. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). “OECD FDI Regulatory Restrictiveness Index.” <https://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=FDIINDEX#>. Indeks restriktivnosti regulacije DSU (DSU indeks) definisan od strane OECD “mjeri zakonska ograničenja na strana direktna ulaganja u 22 privredna sektora. Mjeri restriktivnost pravila neke zemlje u pogledu DSU tako što gleda na četiri glavne vrste ograničenja prema DSU: 1) Ograničenja na strani udio o osnovnom kapitalu, 2) Diskriminaciona provjera ili mehanizmi odobrenja; 3) Ograničenja na upošljavanje stranaca kao ključnog osoblja i 4) druga operativna ograničenja, kao na primjer ograničenja na grananja i kapitalnu repatrijaciju ili na vlasništvo nad zemljištem u slučaju preduzeća koja su u stranom vlasništvu. Ograničenja se vrednuju na skali od 0 (otvoreno) do 1 (zatvoreno). Sveukupni indeks restriktivnosti je prosjek sektorskih rezultata.”

7. Centar za privatno poduzetništvo (CIPE) definiše korozivni kapital kao „finansiranje, državno ili privatno, kojem nedostaje transparentnost, odgovornost i tržišna orientacija“. Vidjeti CIPE (Center for International Private Enterprise). “Corrosive & Constructive Capital Initiative.” <https://corrosiveconstructivecapital.cipe.org/>.

8. European Commission. 2019. “Commission Staff Working Document on Foreign Direct Investment in the EU: Following up on the Commission Communication ‘Welcoming Foreign Direct Investment while Protecting Essential Interests’ of 13 September 2017.” Brussels, SWD (2019) 108 final. March 13, 2019. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/march/tradoc_157724.pdf.

9. Ibid.

10. European Commission. 2015. *Trade for All: Towards a More Responsible Trade and Investment Policy*. Brussels: European Union. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf.

11. Bian, Cheng. 2021. “Foreign Direct Investment Screening and National Security: Reducing Regulatory Hurdles to Investors Through Induced Reciprocity.” *Journal of World Investment & Trade*, August 16, 2021. https://brill.com/view/journals/jwit/22/4/article-p561_3.xml.

U okviru „Uredba Vijeća (EZ) br.139/2004 od 20. januara 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o spajanju)”,¹² Evropska komisija bi trebala obavijestiti države članice o koncentracijama preduzetnika koje u značajnoj mjeri predstavljaju prijetnju tržišnoj konkurenciji unutar te države. Ova uredba se odnosi na koncentracije koje imaju dimenziju zajednice i koje se odnose na pragove gdje ukupan prihod predmetnih poduzetnika premašuje €5 milijardi, a ukupan prihod unutar Zajednice, svakog od najmanje dvaju predmetnih preduzetnika premašuje €250 miliona. Usprkos ograničenjima nametnutim uredbom o kontroli koncentracija između preduzetnika i članovima koje se odnose na odnose s trećim zemljama, ne postoji efektivno razmatranje pitanja sigurnosti i javnog reda.

Prilikom razmatranja mehanizma za provjeru ulaganja, Evropska komisija je uzela u obzir sve postojeće međunarodne sporazume, uključujući Opći sporazum Svjetske Trgovinske Organizacije o trgovini uslugama (GATS). Član XIV GATS-a predviđa generalne izuzetke kojima se članicama WTO omogućava poduzimanje radnji na zaštiti i održavanju javnog reda, osiguranju poštivanja zakona i uredbi koje se odnose na prevenciju obmanjujućih i prevarnih radnji i zaštitu privatnosti i sigurnosti podataka pojedinaca.¹³ Nadalje, Član XIV bis GATS-a omogućava članicama WTO-a da poduzmu aktivnosti koje smatraju neophodnima za zaštitu svojih suštinskih sigurnosnih interesa.¹⁴

Svi navedeni dokumenti ukazuju na to da su zabrinutosti u pogledu sigurnosti i javnog reda prisutne godinama. Sve veća direktna strana ulaganja iz zemalja koje su izvan evropskog unutrašnjeg tržišta navelo je države članice EU da usvoje Uredbu EU o provjeri DSU, s ciljem da se identifikuju potencijalni rizici povezani s takvim ulaganjima.¹⁵

Važnost Uredbe EU o provjeri DSU i razmjena informacija unutar EU (bolja saradnja među državama članicama) stavljeni su na kušnju tokom pandemije COVID-a 19. Odredbe utvrđene u Uredbi EU o provjeri DSU igraju važnu ulogu u održavanju sigurnosti i javnog reda u zemljama članicama EU.¹⁶

12. EUR-Lex. “Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) (Text with EEA relevance).” Document 32004R0139. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32004R0139>.

13. Article XIV: General Exceptions.” In General Agreement on Trade in Services, pp: 294–295. https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf.

14. “Article XIV bis: Security Exceptions.” In General Agreement on Trade in Services, pp: 295–296, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf.

15. EUR-Lex. “Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union.” Document 32019R0452. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>.

16. Bruneau, Melanie, Antoine de Rohan Chabot, i Antonia Rountou. 2021. “Foreign Direct Investment: What Is the Impact of the New EU FDI Screening Regulation on Investments in Europe?” Financier Worldwide, May 2021. <https://www.financierworldwide.com/foreign-direct-investment-what-is-the-impact-of-the-new-eu-fdi-screening-regulation-on-investments-in-europe#.YeqnINXMKM8>.

U članu 4. Uredbe EU o provjeri DSU kojim se utvrđuju faktori koje u obzir mogu uzeti države članice ili Evropska komisija,¹⁷ navodi se da prilikom utvrđivanja da li postoji vjerovatnoća da će DSU uticati na sigurnost i javni red, države članice i Evropska komisija mogu razmatrati potencijalne efekte ulaganja na ključnu infrastrukturu (fizičku i virtualnu), ključne tehnologije, ponudu ključnih inputa, pristup osjetljivim informacijama, i slobodu i pluralizam medija.

EU i njene članice bi trebale koristiti i nacionalne mehanizme provjere da bi se identifikovalo da li je strani ulagač direktno ili indirektno kontrolisan od strane vlade treće zemlje i da bi se utvrdila struktura vlasništva i finansiranje ulagača; da li je ulagač uključen u aktivnosti kojima se utiče na sigurnost i javni red države članice; i da li je ulagač uključen u nezakonite ili kriminalne radnje.

U okviru nastojanja da se zaštititi ključna imovina EU, Uredbom EU o provjeri DSU omogućava se državama članicama da djeluju i ex ante i ex post u slučaju da se određena ulaganja moraju kontrolisati, ograničiti ili zabraniti iz razloga što se krše nadležnosti EU ili pojedinačnih država članica EU. Njegovanje saradnje između država članica je suština za kontinuirane i transparentne provjere DSU. Time će se pomoći u ublažavanju potencijalnih negativnih uticaja DSU na rast, stvaranje radnih mjesta i inovacije u EU.

U preambuli Uredbe EU o provjeri DSU, u uvodnim izjavama 7-13, Evropska komisija ističe važnost usklađenosti nacionalnih mehanizama provjere sa zakonom EU; također se omogućava državama članicama i Komisiji da razmotri sve relevantne faktore (ključna infrastruktura, tehnologije i inputi) u cilju održavanja sigurnosti i javnog reda unutar EU.¹⁸ Međutim, Uredba EU o provjeri DSU samo je djelimično usvojena od strane država članica. Kako bi se eliminisale moguće prijetnje, iako Uredba EU o provjeri DSU nije mandatorna za nacionalne uredbe provjere koje se razlikuju od zemlje do zemlje,¹⁹ Uredba EU o provjeri DSU osigurava okvir za neke države da ažuriraju svoje uredbe, dok druge usklađuju svoje nadležnosti kako bi ispunile očekivanja EU.

17. EUR-Lex. "Article 4: Factors that may be taken into consideration by Member States or the Commission." In "Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union." Document 32019R0452. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>.

18. EUR-Lex. Recitals 7-13. In "Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union." Document 32019R0452. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>.

19. EUR-Lex. "Article 3: Screening mechanisms of Member States." In "Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union." Document 32019R0452. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>.

Mogući negativni uticaji DSU mogu se prikazati kroz primjer pandemije. Nedostatak inputa za zdravstveni sektor – nedovoljne rezerve maski i medicinske opreme – rezultirao je potrebom za donekle rigoroznom intervencijom EU.²⁰ Da bi se sačuvao javni red, Evropska komisija je državama članicama izdala smjernicu u pogledu DSU i slobodnog kretanja kapitala iz trećih zemalja i zaštite strateške imovine EU. U toj smjernici se EU poziva na odredbe Ugovora o funkcionalanju Evropske unije (TFEU),²¹ posebno član 66. kojim se Evropskom vijeću omogućava da u slučaju kretanja kapitala u i iz trećih zemalja poduzmu zaštitne mjere u pogledu trećih zemalja u periodu do šest mjeseci. Dalje, u cilju rješavanja potencijalnih prijetnji sigurnosti i javnom redu koje dolaze iz trećih zemalja, Evropska komisija je u svom „*Prijedlogu Uredbe Evropskog parlamenta i Vijeća o stranim subvencijama koje narušavaju unutrašnje tržište*”²² definisala negativne učinke stranih subvencija na unutrašnje tržište EU. EU će nastojati zaštititi svoje unutrašnje tržište od zloupotrebe i nepravednih praksi u izazovnom periodu, posebno u vrijeme kada blok teži ka otvorenosti tržišta u odnosu na DSU.

Kako bi se ojačala strategija i otpornost u zaštiti ključne infrastrukture, tehnologija i inputa, EU bi morala uspostaviti regulative koordinirane među svim državama članicama i kreirati integrisanje unutrašnje tržište zasnovano na transparentnosti i pravednosti.²³

20. European Commission. 2020. “Communication from the Commission: Guidance to the Member States concerning foreign direct investment and free movement of capital from third countries, and the protection of Europe’s strategic assets, ahead of the application of Regulation (EU) 2019/452 (FDI Screening Regulation).” <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>. 25.mart 2020. <https://enterprise.gov.ie/en/Publications/Publication-files/European-Commission-guidance-FDI.pdf>.

21. EUR-Lex. 2012. “Article 66.” In “Consolidated Version of the Treaty of the Functioning of the European Union.” Official Journal of the European Union. October 26, 2012. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN>.

22. European Commission. 2021. “Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on foreign subsidies distorting the internal market.” Brussels, COM(2021) 223 final. May 5, 2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0223&from=EN>.

23. European Commission. 2021. “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The European economic and financial system: fostering openness, strength and resilience.” Brussels, COM(2021) 32 final. January 19, 2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0032&from=EN>

2. Glosarij

Konstruktivni kapital se, prema definiciji Centra za međunarodno privatno poduzetništvo (CIPE), odnosi na „finansijske tokove kojima se dobro upravlja kako na izvoru finansiranja tako i na odredištu, i koji odgovaraju na tržišne praznine”.²⁴

Korozivni kapital se prema definiciji CIPE-a odnosi na “finansiranje, državno ili privatno, kojem nedostaje transparentnost, odgovornost i tržišna orijentacija”.²⁵

Ključna infrastruktura se u skladu sa članom 4. Uredbe EU o provjeri DSU odnosi na „fizičku i virtuelnu [imovinu], uključujući energiju, transport, vodu, zdravље, komunikaciju, medije, obradu ili pohranu podataka, zračni prostor, odbranu, izbornu ili finansijsku infrastrukturu i osjetljive projekte, kao i zemljište i nekretnine od ključne važnosti za upotrebu navedene infrastrukture.”²⁶

Pravna stečevina EU se odnosi na „skup zajedničkih prava i obaveza koje obavezuju sve zemlje EU kao članice EU”.²⁷

Strana direktna ulaganja (FDI), prema definiciji člana 2. Uredbe (EU) 2019/452 Evropskog parlamenta i Vijeća od 19. marta 2019. o uspostavljanju okvira za provjeru stranih direktnih ulaganja u Uniju (Uredba EU o provjeri FDI) odnosi se na „svako ulaganje stranog investitora čiji cilj je uspostava ili održavanje dugotrajnih ili direktnih veza između stranog ulagača i preduzetnika ili preduzetništva kojem je kapital učinjen dostupnim u cilju provođenja ekonomске djelatnosti u državi članici, uključujući ulaganja koja omogućavaju efektivno učešće u upravljanju ili kontrolisanju kompanije koja sprovodi ekonomsku djelatnost”.

Indeks restriktivnosti DSU (FDI Index), prema definiciji OECD-a, „mjere se zakonske restrikcije stranih direktnih ulaganja u 22 ekonomski sektora u 69 zemalja, uključujući zemlje OECD-a i zemlje skupine G20”.²⁸

24. CIPE (Center for International Private Enterprise). “Corrosive & Constructive Capital Initiative.” <https://corrosiveconstructivecapital.cipe.org/>.

25. Ibid.

26. EUR-Lex. “Article 4: Factors that may be taken into consideration by Member States or the Commission.” In “Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union.” Document 32019R0452. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>.

27. EUR-Lex. “Acquis.” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:acquis>.

28. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). “FDI Regulatory Restrictiveness Index.” <https://www.oecd.org/investment/fdiindex.htm>.

Sporazum o slobodnoj trgovini prema definiciji Investopedije odnosi se na „pakt između dvije ili više država u cilju smanjenja barijera na međusobne uvoze i izvoze. U okviru politike o slobodnoj trgovini, robe i usluge se mogu kupovati i prodavati preko međunarodnih granica uz male ili bez vladinih tarifa, kvota, subvencija ili zabrana kojima bi se spriječila njihova razmjena”²⁹

Unutrašnje tržište Evropske unije „je jedinstveno tržište u okviru kojeg se osigurava slobodno kretanje roba i usluga, kapitala i osoba, i gdje su građani slobodni da žive, rade, studiraju i posluju”³⁰

Mehanizam promjene prema definiciji člana 2. Uredbe EU o provjeri DSU podrazumijeva „instrument generalne primjene, poput zakona ili uredbe i popratnih administrativnih uslova, provedbenih pravila i smjernica, uspostavljanje odredbi, uslova i postupaka kojima se omogućuje ocjenjivanje, istraga, odobravanje, uvjetovanje, zabrana ili poništavanje direktnih stranih ulaganja iz razloga sigurnosti ili javnog reda“.

TEU, Ugovor o Evropskoj uniji.

TFEU, Ugovor o funkcionisanju Evropske unije.

Preduzeće treće zemlje prema definiciji člana 2. Uredbe EU o provjeri DSU znači „preduzeće osnovano ili organizovano po zakonima treće zemlje”³¹

29. Barone, Adam. 2020. “Free Trade Agreement (FTA).” Investopedia, January 29, 2020. <https://www.investopedia.com/terms/f/free-trade.asp>.

30. EUR-Lex. “Internal Market.” https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/internal_market.html?root_default=SUM_1_CODED%3D24.

31. EUR-Lex. “Article 2: Definitions.” In “Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 establishing a framework for the screening of foreign direct investments into the Union.” Document 32019R0452. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>.

3. Metodologija istraživanja

U svrhu ovog istraživanja koristili smo sekundarne izvore podataka, posebno prilikom sistematskog pregleda svih dostupnih propisa, istraživačkih radova, dokumenata, bijelih knjiga i izvještaja. Podaci su primarno prikupljeni iz različitih baza podataka EU koje sadrže zakone i propise kao i izvještaje, strategije, prijedloge politika i radne dokumente Evropske komisije. U nastojanju da proširimo naše istraživanje, koristili smo i veliki broj dokumenata, smjernica i članaka napisanih od strane pojedinaca i institucija poput OECD, CIPE, EU, i WTO. U provođenju istraživanja smo koristili deskriptivnu metodu zajedno sa komparativnom metodom, što u kombinaciji daje jasan prikaz nadležnosti koje su na snazi u državama članicama EU i državama koje nisu članice EU.

Mapiranje literature o DSU i pregled pomenutih dokumenata pokazao je da je, kada je riječ o Uredbi EU o provjeri DSU, potrebno razmotriti širi skup dokumenata, posebno onih koji su dostupni u bazama podataka EU i nacionalnim bazama podataka svake zemlje, kako bi se odredila učinkovitost mehanizma provjere. Ova analiza sama po sebi pokazuje da se uz korištenje multi-jurisdikcijskog pristupa oblasti interesa proširuju na široki niz regulatornih istraživanja. Na osnovu našeg istraživanja, Uredba EU o provjeri DSU u mnogim aspektima podržava provedbu zakona o nacionalnim mehanizmima za provjeru ulaganja.

Informacije predstavljene u ovoj analizi većinom su izvučene iz nacionalnih uredbi i cilj im je opisati postojeće mehanizme za provjeru DSU u Evropskom ekonomskom prostoru (EEP) [uključujući države članice EU kao i zemlje koje nisu članice EU; Evropsku asocijaciju o slobodnoj trgovini (EFTA) sa akcentom na Balkan, posebno Bosnu i Hercegovinu]. Postoje ograničenja u istraživanju mehanizama za provjeru DSU (MPDSU) što je posljedica konstantno evolvirajućeg regulatornog okruženja i ograničenog pristupa izvorima informacija koje se tiču MPDSU. Slijedom toga, ova analiza služi kreatorima politika samo kao smjernica iz koje čitatelj može izvući svoja vlastita zapažanja.

Nedostatak prethodnih istraživanja na ovu temu koja bi obuhvatila i države članice EU i one koje to nisu, kao i podatke dostupne autoru, sugerire da su možda izostavljeni neki podaci koji se tiču provjere DSU. Ograničen pristup podacima koji se tiču DSU u državama članicama EU i onima koje to nisu predstavlja priliku za dalje istraživanje.

32. Evropski ekonomski prostor (EEA) sastoji se od država članica Evropske unije (EU) i tri od četiri članice Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu (EFTA)—Island, Lichtenštajn i Norveška.

4. Pregled mehanizama za provjeru ulaganja

EU bi prema Evropskoj komisiji trebala redefinisati svoje strategije i preraditi i preoblikovati svoje propise kako bi se razmotrili izazovi koji su se pojavili zbog pandemije COVID 19.³³ Jačanje jedinstvenog tržišta EU putem transparentnosti i konkurentnosti rezultirala je brzim oporavkom nekih država članica EU od pandemije. Uspostavljanje novog instrumenta za oporavak pod nazivom Next Generation EU, kao dugoročnog plana, igralo je važnu ulogu u definisanju položaja na tržištu EU. Za rješavanje pandemije i njenih negativnih ekonomskih uticaja na jedinstveno tržište EU, pored instrumenata za oporavak u vrijednosti od €750 milijardi, Next Generation EU dodao je približno €1.1 triliona za period 2021–27. Preoblikovanjem digitalne strategije EU, zdravstvenog sektora i ekonomskog položaja uopće, Next Generation EU ima za cilj riješiti potencijalne prijetnje vezane za ključnu imovinu EU. EU ima za cilj zaštititi i svoju strateški važnu imovinu putem programa³⁴ definisanih u okviru Next Generation EU, kao i njenoj farmaceutskoj strategiji, Akcionom planu za ključne sirovine, Akcionom planu za cirkularnu ekonomiju i Uredbi EU o provjeri DSU.

Mimo toga, EU nastoji osigurati da MPDSU osigurava konkurenčku održivost tržišta EU putem razvoja i stvaranja radnih mjesta, smanjenja ovisnosti država koje nisu članice EU. U nastojanju da se ostvari jedinstveno digitalno tržište, EU gleda da osigura djelimično smanjenje praznina u politikama i sredstvima za rad sa zemljama izvan evropskog unutrašnjeg tržišta putem četiri pristupa: ulaganje u veću i bolju povezanost, jače industrijsko i tehnološko prisustvo, stvarnu podatkovnu ekonomiju i pravednije i ugodnije poslovno okruženje.³⁵

Evropa smanjuje svoju ovisnost o uvozu ključnih sirovina, posebice iz Kine, u pokušaju da diversificuje svoje lance ponude i osigura održivije evropsko tržište. Koristeći prednosti cirkularne ekonomije putem konstantnog ulaganja, EU će postepeno smanjiti svoju ovisnost o Kini. S tim u vezi je Evropska komisija kreirala Evropski savez za sirovine kako bi se oskudna sredstva što efikasnije koristila i smanjio udio sirovina uvezenih iz trećih zemalja.

33. EUR.Lex. "Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Europe's Moment: Repair and Prepare for the Next Generation." Document 52020DC0456. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:456:FIN>

34. „Programi“ se odnose na „Novac prikupljen putem Next Generation EU koji će se investirati u tri stuba, kroz €500 milijardi u bespovratnim sredstvima i €250 milijardi u kreditima za države članice.“ Vidjeti Odjeljak 3 u "Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Europe's Moment: Repair and Prepare for the Next Generation."

35. EUR.Lex. "Section 4.2: A Deeper and More Digital Single Market." In "Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Europe's Moment: Repair and Prepare for the Next Generation." Document 52020DC0456. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:456:FIN>.

U svojoj komunikaciji prema Evropskom parlamentu, Evropskom vijeću i Evropskom ekonomskom i socijalnom odboru te Odboru regija „Suočavanje sa izazovima na tržištima roba i sirovina“³⁶ Evropska komisija nastoji identifikovati ključne sirovine u cilju smanjenja svoje ovisnosti o takvim materijalima čije porijeklo je izvan evropskog unutrašnjeg tržišta. Spisak ključnih sirovina se ažurira svake tri godine. Na taj način EU je ostvarila bolju efikasnost u korištenju inputa za proizvodnju.

Pomenuti akcioni planovi, direktive i uredbe su produžetak akcionog plana za cirkularnu ekonomiju, koji je usvojen 2015. i kojim se, pored sigurnosti i javnog reda, garantuje održivost ekonomskog rasta EU.³⁷

Usvajanje direktive Evropskog vijeća o utvrđivanju i označavanju evropske ključne infrastrukture i o procjeni potrebe poboljšanja zaštite³⁸ bila je od ključne važnosti za stabilizaciju energetskog sektora. U Članu 1. direktive se „utvrđuje postupak za utvrđivanje i označavanje evropske ključne infrastrukture ('EKI'), i zajednički pristup procjenjivanju potrebe za poboljšanjem zaštite infrastrukture u cilju doprinosa zaštiti ljudi“.³⁹ U odgovoru na izazove sa kojima se EU suočava u pitanjima sigurnosti mrežnih i informacijskih sistema, Evropski parlament i Evropsko vijeće su usvojili Direktivu 2016/1148⁴⁰ u cilju poboljšanja sigurnosnih mjera širom EU. Zajedno sa MPDSU, ovim skupom direktiva će se osigurati otpornost koja je potrebna za održavanje sigurnosti i javnog reda na jedinstvenom tržištu EU.

Tokom godina je robusno zakonodavstvo EU, koje je potkrijepljeno različitim politikama i izveštajima,⁴¹ bilo glavna determinanta stabilnosti bloka. Izvještaj Odbora Evropskog parlamenta za vanjske poslove o kibernetičkoj odbrani iz 2008. godine odražava određeni nivo zabrinutosti među državama članicama EU u vezi „prijetnje u obliku politički motivisanih kibernetičkih napada sponzorisanih od strane države te kibernetičkog kriminala i terorizma.“⁴² Svjesni važnosti konstantnog prilagođavanja tržišnim uslovima, EU pokušava utvrditi i ispitati prijetnje iz zemalja izvan evropskog unutrašnjeg tržišta. Međutim, EU će nastaviti promociju otvorenosti tržišta, s akcentom na osiguranje ravnopravnog terena za sve učesnike.

36. European Commission. 2011. “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Tackling the Challenges in Commodity Markets and on Raw Materials.” Brussels, COM(2011) 25 final. February 2, 2011. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0025:FIN:en:PDF>.

37. European Commission. 2015. “First Circular Economy Action Plan.” https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/first-circular-economy-action-plan_en.

38. Official Journal of the European Union. 2008. “Council Directive 2008/11/EC of 8 December 2008 on the identification and designation of European critical infrastructures and the assessment of the need to improve their protection (Text with EEA relevance).” December 23, 2008. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0114&from=EN>.

39. Ibid.

40. Official Journal of the European Union. 2016. “Directives: Directive (EU) 2016/1148 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union.” July 19, 2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L1148&from=en>.

41. European Parliament. 2018. Report on Cyber Defence. Committee on Foreign Affairs. May 25, 2018. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0189_EN.pdf?redirect.

42. Ibid.

Uz superviziju EU i mehanizme za provjeru koji su na raspolaganju pojedinačnim državama članicama, EU štiti evropski prostor od nepravednih i netransparentnih ulaganja. Efektivan multi-jurisdikcijski pristup bio je temelj stabilnosti EU, posebno tokom pandemije. Izrada zaštitnih mehanizama i prepoznavanje važnosti očuvanja javne sigurnosti i reda pruža zdrav strateški odgovor na sve veće prijetnje povezane sa DSU iz zemalja van evropskog unutrašnjeg tržišta. Poboljšanja u nacionalnim legislativama i Uredba EU o provjeri DSU su prva linija odbrane unutrašnjeg tržišta, ali ove legislative se konstantno moraju ažurirati kako bi se održao korak sa izazovom koji brzo raste.

4.1 Mehanizam za provjeru ulaganja u državama članicama EU

Bez obzira na Uredbu EU o provjeri FDI, neke države članice EU još uvijek nemaju mehanizme za provjeru DSU jer države članice odlučuju o uspostavljanju mehanizma provjere iz razloga sigurnosti i javnog reda, a na osnovu svojih nacionalnih interesa. Globalni vodič EY-a za provjeru direktnih stranih ulaganja, kojeg je sačinila kompanija Ernst and Young u aprilu 2021., skicirao je postojeću regulativu u 27 odabranih jurisdikcija širom svijeta dajući uvid u MPDSU u odabranim zemljama.⁴³ Vodič navodi da sljedeći sektori podliježu provjeri DSU: ključna infrastruktura, ključne tehnologije, ključni resursi, pristup osjetljivim podacima, odbrana i/ili nacionalna sigurnost, mediji, finansije/bankarstvo/osiguranje, nekretnine/zemljište, i drugo.

Različiti pragovi, postupci i razlike u primjeni nadležnosti među državama članicama predstavljaju veliki izazov za regulativu EU o DSU. U slučaju provjere određenih ulaganja/transakcija, Evropskoj komisiji i državama članicama omogućeno je davanje mišljenja o ulaganju koje je podvrgnuto provjeri. Kad država članica Evropsku komisiju obavijesti o transakciji, Komisija ima najmanje 15 kalendarskih dana i najviše do 40 kalendarskih dana da osigura svoje mišljenje. Dodatnih 25 dana se može osigurati ukoliko su potrebni dodatni podaci. Komisiji i državama članicama je omogućeno davanje mišljenja 15 mjeseci nakon ulaganja, u državama gdje ulaganje ne podliježe nacionalnim zakonima provjere.⁴⁴

43. EY. 2021. EY Global Foreign Direct Investment Screening Guide: Multi-Jurisdiction Summary. April 12, 2021. https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/tax/tax-pdfs/ey-global-foreign-direct-investment-screening-guide-april.pdf?download.

44. EUR-Lex. "Annex." In "Communication from the Commission Guidance to the Member States Concerning Foreign Direct Investment and Free Movement of Capital from Third Countries, and the Protection of Europe's Strategic Assets, Ahead of the Application of Regulation (EU) 2019/452 (FDI Screening Regulation) 2020/C 99 I/01." Document 52020XC0326(03). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020XC0326%2803%29>.

U skladu sa članovima 3.7 i 3.8 Uredbe (EU) 2019/452,⁴⁵ komisija je učinila javno dostupnim spisak mehanizama provjere u državama članicama, sa ažuriranim informacijama u vezi nacionalnih zakona država članica koji se tiču pitanja provjere DSU.⁴⁶ Spisak mehanizama provjere koje su prijavile države članice ažuriran je 14. jula 2021. i obuhvata 17 država članica, sa podacima predstavljenim u tabeli 4.1.

---

45. Official Journal of the European Union. 2019. “Regulation (EU) 2019/452 of the European Parliament and of the Council of 19 March 2019 Establishing a Framework for the Screening of Foreign Direct Investments into the Union.” March 21, 2019. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R0452&from=EN>. See Articles 3.7 and 3.8. Article 3.7 states: “Države članice obavještavaju Komisiju o svojim postojećim mehanizmima provjere do 10. maja 2019. Države članice obavještavaju Komisiju o svakom novousvojenom mehanizmu provjere ili bilo kojoj izmjeni postojećeg mehanizma provjere u roku od 30 dana od stupanja na snagu novousvojenog mehanizma provjere ili bilo koje izmjene postojećeg mehanizma provjere.” U članu 3.8 stoji: Najkasnije tri mjeseca nakon što je primila obavijesti iz stava 7, Komisija će javno objaviti popis mehanizama provjere država članica. Komisija će redovno ažurirati spisak.”

46. European Commission. “List of Screening Mechanisms Notified by Member States.” Updated July 14, 2021. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157946.pdf.

Spisak mehanizama za provjeru koje su prijavile države članice (od 14. jula 2021)

Broj i naziv zakona	Dodatne informacije
Češka Republika	
Zakon br. 34/2021 Zb. o provjeri stranih direktnih ulaganja – nadzor nad stranim ulaganjima u ključne sektore (poput ključne infrastrukture) ⁴⁷	<p>DSU je predmet provjere ako strani ulagač u bilo kojem obliku vrši ulaganje u zemlju i time stiče efektivan stepen kontrole,⁴⁸ ili ako je ulaganje u privrednoj grani koja je ključna za sigurnost Češke Republike ili njen unutrašnji ili javni red.</p> <p>Zakonom se utvrđuju ključni sektori: proizvodnja, istraživanje, razvoj, inovacija vojnog materijala i osiguranje životnog ciklusa tog materijala; elementi ključne infrastrukture poput energije, gasa, grijanja i vodoprivrede, prehrambenog sektora i poljoprivrede, zdravstva, transporta, komunikacijskih i IT sistema, finansijskih tržišta, usluga hitnih službi, i javna administracija; upravljanje suštinskim informacijskim ili komunikacijskim sistemima;</p> <p>Razvoj i proizvodnja proizvoda s dvostrukom namjenom; medijiški sektor – obavezna konsultacija ako ciljano preduzeće ima dozvolu za radijski ili televizijski prijenos širom zemlje ili ako je ciljano preduzeće izdavač časopisa s minimalnim dnevnim prosjekom od 100 000 štampanih komada u toku posljednje kalendarske godine.⁴⁹</p>
Danska	
Zakon o provjeri određenih DSU u Danskoj (Zakon o provjeri investicija) ⁵⁰	Cilj Zakona o provjeri investicija je „spriječiti da strana direktna ulaganja i posebni ekonomski sporazumi postanu prijetnja nacionalnoj sigurnosti ili javnom

47. Jíchová, Eva, and Marie Talašová. 2021. “New Regulation of Cross-border Transactions – Act on Screening of Foreign Investments in the Czech Republic.” White & Case. February 15, 2021. <https://www.whitecase.com/publications/alert/new-regulation-cross-border-transactions-act-screening-foreign-investments>.

48. Vidjeti Bock, Claudia. “New FDI rules come into force in the Czech Republic on 1 May 2021.” Schönherr. February 4, 2021. <https://www.schoenherr.eu/content/new-fdi-rules-come-into-force-in-the-czech-republic-on-1-may-2021>. Bock piše, „Efektivni nivo kontrole znači: direktnu ili indirektnu kontrolu nad udjelom jednakim ili većim od 10% dionica ili glasačkih prava u cilju (10% uključuje i dionice ili glasačka prava subjekata koji pripadaju istoj grupi kompanija kao i strani investitor); članstvo stranog investitora (ili njegovog povezanog lica) u korporativnim tijelima cilja; vlasništvo nad imovinom preko koje se obavlja ekonomski aktivnost; ili drugu vrstu kontrole koja dovodi do toga da strani investitor dobije pristup informacijama, sistemima ili tehnologiji koji su važni u vezi sa zaštitom sigurnosti Češke Republike ili njenog unutrašnjeg ili javnog poretku“.

49. Skoumal, Tomáš, Michal Simčina, and Michal Malkovský. 2021. “Czech Republic Introduces New Foreign Investment Screening Regime.” Baker McKenzie. March 3, 2021. <https://foreigninvestment.bakermckenzie.com/2021/03/03/czech-republic-introduces-new-foreign-investment-screening-regime/>.

50. Kaas, Filip Patrzalek, and Morten Rosenmejer. 2021. “A New Danish Act Imposes a Screening Requirement on Certain Foreign Direct Investments in Denmark.” Bird & Bird. May 18, 2021. <https://www.twobirds.com/en/news/articles/2021/denmark/a-new-danish-act-imposes-a-screening-requirement-on-certain-foreign-direct-investments-in-denmark>.

	redu u Danskoj, kroz provjeru i moguće intervencije u takvim ulaganjima i sporazumima". ⁵¹
Zakon o ratnom materijalu (Dansko zakonodavstvo br. 1004 od 22. oktobra, 2012)	
Zakon o epikontinentalnom pojasu i određenim cjevovodnim instalacijama na teritorijalnim vodama (Dansko zakonodavstvo br. 1189 od 21. septembra 2018)	
Pored navedenih dokumenata postoji još i Zakon o konkurenciji (konsolidovani zakon o konkurenciji br. 155 od 1. marta 2018) na osnovu Zakona EU o konkurenciji. Dansko Vijeće o tržišnoj konkurenciji, koje je dio Danske uprave za tržišnu konkurenciju i zaštitu potrošača (DCCA), sastoji se od sedam članova koje imenuje ministar za poslovanje i razvoj. Prema analizi zakona koju je provela danska advokatska firma Kromann Reumert, „Odredbe za kontrolu spajanja primjenjuju se na koncentracije kada: ukupni prihod u Danskoj svih predmetnih preduzeća iznosi najmanje 900 miliona danskih kruna ili kad ukupni prihod u Danskoj svakog od najmanje dvaju predmetnih preduzetnika iznosi najmanje 100 miliona kruna; ili je ukupni prihod u Danskoj najmanje jednog predmetnog preduzeća najmanje 3,8 milijardi kruna, a ukupni svjetski promet najmanje jednog od drugih predmetnih preduzetnika iznosi najmanje 3,8 milijardi kruna”. ⁵²	
Njemačka	
Zakon o vanjskoj trgovini i platnom sistemu od 6. juna 2013. (Savezne Službene novine I p. 1482), posljednji put izmijenjen i dopunjen članom 14. Zakona od 20. jula 2017 (Savezne Službene novine I p. 2789)	Odjeljak 4 Zakona o vanjskoj trgovini i platnom prometu propisuje ograničenja i obavezu djelovanja u cilju zaštite javne sigurnosti i vanjskih interesa. ⁵³
Pravilnik o vanjskoj trgovini i platnom sistemu od 2. avgusta 2013 [Savezne Službene novine.] Dio I p. 2865], posljednji put izmijenjen i dopunjen članom 1 Pravilnika 19. decembra 2018 (BAnz AT. 28.12.2018 V1) Odjeljci 55 do 62	Odjeljci 55 do 62 Pravilnika o vanjskoj trgovini i platnom sistemu definije obim primjene međusektorske procjene, vjerovatni učinak na javni red i sigurnost, glasačka prava, potvrdu o neprigovoru, odobrenju svake akvizicije, zabrane ili uputstva, izuzetke od zabrana, opseg primjene sektorske procjene, itd. ⁵⁴
Španija	
Kraljevska uredba 137/1993, kojim se odobravaju propisi o oružju	
Kraljevska uredba 664/99 o stranim ulaganjima	Kraljevska uredba 664/99 zahtijeva prethodno odobrenje DSU koja se direktno odnosi na sektor nacionalne odbrane.
Zakon 19/2003 o pravnom sistemu za prijenos kapitala i stranih ekonomskih transakcija i posebne	

51. Ministarstvo industrije, poslovanja i finansija Danske . “ACT no. 842 of 10/05/2021 (In force): Act on Screening of Certa in Foreign Direct Investments, etc. in Denmark (the Investment Screening Act).” May 21, 2021. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/july/tradoc_159712.6.pdf.

52. Creve, Bart, et al. 2020. “In Brief: The Key Features of Merger Control Legislation in Denmark.” Kromann Reumert. July 31, 2020. <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=5511400e-c51d-4d03-9577-4d81e722b777>.

53. Njemačko Savezno Ministarstvo pravde. 2013. “Foreign Trade and Payments Act.” https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_awg.html.

54. Njemački Savezni uredi pravde. 2013. “Foreign Trade and Payments Ordinance.” https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_awv.html.

mjere za prevenciju pranja novca	
Kraljevska uredba t-Zakon 8/2020 o hitnim vanrednim mjerama za rješavanje ekonomskog i socijalnog uticaja COVID 19, četvrta konačna odredba	Kraljevska uredba-Zakon 8/2020, izmijenjen i dopunjena Kraljevskom uredbom- Zakonima 11/2020 i 34/2020, obuhvaćenim u članu.7 bis Zakona 19/2003 skupa mjera za kontrolu stranih ulaganja u Španiji. Član 7. bis propisuje koje investicije se u Španiji klasificuju kao DSU—„sva ona ulaganja zbog kojih ulagač ima udio jednak ili veći od 10% osnovnog kapitala španskog preduzeća, ili kada je kao rezultat korporativne transakcije, pravnog akta ili poslovanja kontrola navedenog društva stečena u skladu s članom 7.2 Zakona 15/2007 od 3. jula o odbrani konkurenциje.” ⁵⁵
Kraljevska uredba -Zakon 11/2020 od 31. marta, 2020; usvajanje hitnih dodatnih mjera u socijalnoj i ekonomskoj sferi u cilju suočavanja s COVID-19, druga prijelazna odredba, treća finalna odredba	
Zakon 7/2010, opći Zakon o audiovizuelnoj komunikaciji	
Kraljevska uredba – Zakon 34/2020 od 17. novembra 2020; usvajanje hitnih mjera podrške solventnosti preduzeća i energetskog sektora i u oblasti oporezivanja. Odnosi se na privremeni režim za suspenziju liberalizacije određenih DSU izvršenih od strane rezidenata EU i zemalja EFTA-e. ⁵⁶	
Četvrta konačna odredba modifikuje član 7. bis Zakona 19/2003 od 4. jula 2003. O pravnom režimu kretanja kapitala i ekonomskih transakcija u inostranstvu i određenim mjerama za prevenciju pranja novca.	
Zakon 3/2013, stvaranje državne komisije o tržištima i tržišnom natjecanju (dodatna odredba devet)	Državnoj komisiji za tržišnu konkurenčiju je omogućena ovjera zakona u vezi ograničenja na akviziciju dionica operatera – poslovni subjekti koji rade u audiovizuelnom sektoru – i Ministarstvo privrede provjerava kontrolu spajanja u energetskom sektoru ⁵⁷

55. Freshfields. 2020. “Suspension of the Liberalization Regime of Certain Foreign Investments in Spain.” November 18, 2020. <https://www.freshfields.us/insights/knowledge/briefing/2020/11/suspension-of-the-liberalization-regime-of-certain-foreign-investments-in-spain—4114/>.

56. Clifford Chance. 2020. “Royal Decree-Law 34/2020, of 17 November: Another Turn of the Screw for the Regime on Foreign Investment Post COVID-19.” November 2020. <https://www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2020/11/Royal-Decree-Law-34-2020-Regime-on-Foreign-investment-post-Covid-19.pdf>.

57. Xifré, Ramon. 2014. “Competition and Regulation Reforms in Spain in 2013: The CNMC – An International Perspective.” Working Paper, WP-1108-E, March 2014, IESE Business School, University of Navarra, Spain. <https://media.iese.edu/research/pdfs/WP-1108-E.pdf>.

Zakon 9/2014 o telekomunikacijama	
Francuska	
Finansijski i monetarni kodeks, Infra-zakonski odjeljak Knjiga I, Naslov V: Finansijski poslovi sa stranim zemljama, Poglavlje I: Ulaganja koja podliježu odobrenju	Finansijski i monetarni kodeks određuje ulaganja koja podliježu odobrenju, članovi R.151-1 do R.151-17. Strano ulaganje treba imati prethodno odobrenje vlade u slučaju da postoji vjerovatnoća da bi djelatnosti ugrozile javni red, javnu sigurnost ili interes nacionalne odbrane. Ministar privrede može ukloniti sve zaštitne mjere u cilju suspenzije glasačkih prava; zabraniti ili ograničiti distribuciju dividendi i privremeno suspendovati, ograničiti ili zabraniti slobodno raspolažanje imovinom povezanom sa DSU. Ministar može naložiti stranom ulagaču da pribavi odobrenje prije ili nakon ulaganja. ⁵⁸
Naredba od 31. decembra 2019. koja se odnosi na strana ulaganja u Francuskoj	Naredba od 31. decembra 2019. koja se odnosi na strana ulaganja u Francuskoj propisuje dokumente i informacije koje aplikanti moraju uključiti u svoje aplikacije za odobrenje. Naredbom se u članu 6. određuju i ključne tehnologije: kibersigurnost, umjetna inteligencija, robotika, aditivna proizvodnja, poluvodički elementi, kvantna tehnologija i skladištenje energije.
Francuski Zakon o trgovini, član L.233-3, član L.430-1	Član L233-3 na snazi je od 5. decembra 2015. i u njemu se navodi da se „svako lice, fizičko ili pravno“ smatra da kontroliše drugoga: kad posjeduje, direktno ili indirektno, dio kapitala koji mu daje većinsko pravo glasa na glavnim skupštinama društva; kada ima većinu glasačkih prava u ovom društvu temeljem ugovora sklopljenog s drugim partnerima ili dioničarima, a koji nije u suprotnosti s interesima društva; kad partner ili dioničar tog trgovačkog društva ima ovlast imenovati ili razriješiti većinu članova upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela tog trgovačkog društva; kad investitor direktno ili indirektno ima udio glasačkih prava većih od 40%, a nijedan drugi partner ili dioničar, direktno ili indirektno nema udio veći od vlastitog”. ⁵⁹
Italija	
Član 4. Uredbe -Zakon od 30. aprila 2021. br. 56	Član 4 Uredbe – Zakona od 30. aprila 2021, br. 56 odnosi se na mjere protiv COVID-19 i prevenciju širenja koronovirusa.
Uredba-Zakon 15. mart 2012. br. 21 ⁶⁰	Uredba - Zakon br. 21 “odnosi se na Pravila o posebnim ovlastima o korporativnoj imovini u sektoru odbrane i nacionalne sigurnosti kao i o aktivnostima

58. French Treasury. "Monetary and Financial Code: Legislative Section." FDI Screening Unit. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/march/tradoc_158692.pdf.

59. Légifrance. "Code de Commerce, Article L.233-3, Article L.430-1." [French Commercial Code, Article L.233-3, Article L.430-1.] https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000031564650/.

60. Normattiva, Il Portale Della Legge Vigete. "Decree-Law 15 March 2012, n. 21." <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legge:2012-03-15;21!vig=;>

	od strateške važnosti u oblasti energije, transporta i komunikacijskih usluga". ⁶¹
	Amandmani na uredbu o posebnim ovlastima u sektorima od strateške važnosti navedeni u članovima 3. i 4.-bis Uredbe – Zakona br. 105 od 21. septembra 2019. Pretvorena uz amandmane zakonom 18. novembra 2019. br. 133 ⁶² i Uredba – Zakon od 8. aprila 2020. br. 23. ⁶³ Članovi 15. i 16. Uredbe - Zakona od 8. Aprila 2020. odnose se na hitne mјere koje se odnose na kreditne i porezne obaveze kompanija, posebne ovlasti u strateškim sektorima kao i intervencije u oblastima zdravstva i rada, proširenja administrativnih i proceduralnih odredbi.
Uredba Predsjednika Republike 19. februara 2014. br. 35: Uredba za određivanje procedura o aktiviranju posebnih ovlasti u oblastima odbrane i nacionalne sigurnosti u skladu sa Članom 1, stavom 8. uredbe-zakona 15. mart 2012. br. 21" ⁶⁴	Zakon se odnosi na određivanje procedura o aktiviranju posebnih ovlasti u energetskom sektoru, sektoru transporta i komunikacija, u skladu sa Članom 2, stavom 9. Uredbe - Zakona 15. mart 2021. br. 21.
Uredba Predsjednika Republike 25. mart 2014. br. 86	Uredba Predsjednika Republike 25. mart 2014. br. 86 odnosi se na „određivanje strateški važne imovine u energetskom sektoru, sektoru transporta i komunikacija, u skladu sa Članom 2, stavom 1. Uredbe - Zakona 15. mart 2012. br. 21” ⁶⁵
Uredba Predsjednika Republike 25. mart 2014. br. 85 ⁶⁶	Odnosi se na „Uredbu za određivanje imovine od strateške važnosti u energetskom sektoru, sektoru transporta i komunikacija, u skladu sa Članom 2, stavom 1, Uredbe - Zakona br. 21 od 15. marta 2012”
Uredba Predsjednika Vijeća ministara 6. juna 2014.	Uredba Predsjednika Vijeća ministara 6. juna 2014. br. 108 odnosi se na „Uredbu o određivanju aktivnosti od

61. Clifford Chance. “Golden Share”: New Special Powers of the Italian Government in Relation to Defence, Energy, Transport and Communication Sectors.” Briefing note. March 2012. <https://www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2012/03/golden-share-new-special-powers-of-the-italian-government.pdf>.

62. Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, LEGGE 18 novembre 2019, n. 133 [Decree of the President of the Republic 18 November 2019, n. 133]. <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2019/11/20/272/sg/pdf>.

63. Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana, LEGGE 8 aprile 2020, n. 23 [Decree of the President of the Republic Decree-Law of 8 April 2020, nr. 23]. <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2020/04/08/94/sg/pdf>.

64. Normattiva, Il Portale Della Legge Vigente. “Decreto del Presidente della Repubblica 19 febbraio 2014, n. 35.” [Decree of the President of the Republic 19 February 2014, n. 35].

[https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-02-19;35!vig=](https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-02-19;35!vig=;).

65. Normattiva, Il Portale Della Legge Vigente. “Decreto del Presidente della Repubblica 25 marzo 2014, n. 86.” [Decree of the President of the Republic 25 March 2014, n. 86].

[https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-03-25;86!vig=](https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-03-25;86!vig=;).

66. Normattiva, Il Portale Della Legge Vigente. “Decreto del Presidente della Repubblica 25 marzo 2014, n. 85.” [Decree of the President of the Republic 25 March 2014, n. 85].

[https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-03-25;85!vig=](https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.della.repubblica:2014-03-25;85!vig=;).

br. 108	strateške važnosti za nacionalnu odbranu i sistem sigurnosti u skladu sa Članom 1, stavom 1. Uredbe-Zakona 15. mart 2012. br. 21 ⁶⁷
Uredba Predsjednika Vijeća ministara 6. avgust 2014.	Uredba se odnosi na „Određivanje organizacijskih i proceduralnih metoda za sprovođenje aktivnosti koje su priprema zaprimjenu posebnih ovlasti“ ⁶⁸
Član 10. Zakona 176 od 18. decembra 2020. koji je izmijenjen u Uredbu. Zakon 28. oktobra 2020. br. 137 Uredbe Predsjednika Vijeća ministara od 18. decembra 2020. br. 179 Uredba Predsjednika Vijeća ministara 23. decembar 2020. br. 180 ⁶⁹	
Latvija	
Zakon o nacionalnoj sigurnosti“ Poglavlje VI – Ograničenja koja se odnose na komercijalne kompanije od važnosti za nacionalnu sigurnost ⁷⁰	<p>Prema Zakonu o nacionalnoj sigurnosti – Obim: Mehanizam obaveznog pregleda i zahtjev za posjedovanje dozvole u okviru <i>Zakona o nacionalnoj sigurnosti</i> primjenjuje se na ulaganja u tri vrste imovine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preduzeća i postrojenja od važnosti za nacionalnu sigurnost • Ključna infrastruktura na nacionalnom nivou, i • Evropska ključna infrastruktura⁷¹
Uredba br. 606 usvojena 3. oktobra, 2017.	Odnosi se na informacije koje se moraju dostaviti vlastima prema Zakonu o nacionalnoj sigurnosti i upravljanju informacijama o DSU (6. oktobar2020)
Uredbe Kabineta ministara od 3. oktobra 2017. br. 606	Uredbom se određuju informacije koje se trebaju dostaviti instituciji navedenoj u Zakonu o nacionalnoj sigurnosti, i aktivnosti sa informacijama vezanim za DSU. ⁷²

67. Normattiva, Il Portale Della Legge Vigente. “Decreto del Presidente della Repubblica 6 giugno 2014, n. 108.” [Decree of the President of the Council of Minister 6 June 2014, n. 108].

<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.del.presidente.del.consiglio.dei.ministri:2014-06-06;108!vig=>.

68. Government of Italy. “Il Presidente del Consiglio dei Ministri.” [The President of the Council of Ministers.] https://www.governo.it/sites/governo.it/files/Dpcm_20140806_GP.pdf.

69. Herbert Smith Freehills. 2021. “New Italian Rules on the Review of Foreign Investments in Italy: Dawn of an Era of Greater Certainty for Foreign Investors? A Focus on the Energy Sector.” January 13, 2021. <https://www.herbertsmithfreehills.com/latest-thinking/new-italian-rules-on-the-review-of-foreign-investments-in-italy-dawn-of-an-era-of>.

70. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). 2018. “Investment Policy Related to National Security: Notification by Latvia.” Freedom of Investment Roundtable 29, March 13, 2018. [https://one.oecd.org/document/DAF/INV/RD\(2018\)1/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/INV/RD(2018)1/en/pdf).

71. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) Investment Policy Hub. 2000. “Latvia: National Security Law.” December 29, 2000. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/237/latvia-national-security-law,Investment>.

72. LIKUMI, Legal Acts of Republic of Latvia, Regulations Regarding the Information to be Submitted to the Authority Determined in the National Security Law and the Handeling of Information on Foreign Direct Investments. Cabinet Regulation No. 606. Adopted 3 October 2017. <https://likumi.lv/ta/en/en/id/294210-regulations-regarding-the-information-to-be-submitted-to-the-authority-determined-in-the-national-security-law-and-the-handling-of-information-on-foreign-direct-investments>.

Litvanija	
Amandmani na Zakon o zaštiti objekata od važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti, br. IX-1132	Zakon je usvojen 10. oktobra 2002. i izmijenjen je 12. januara 2018. Prema zakonu: Zakonom se osigurava da objekti od važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti državnih preduzeća, objekata, vrijednosnica i ekonomskog sektora i imovine i teritorije unutar zona zaštite koje predstavljaju prijetnju nacionalnoj sigurnosti. U članu 6. Zakona propisuju se ekonomski sektori od strateške važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti: energetski sektor, sektor transporta, IKT, finansije i krediti, i vojna oprema.” ⁷³
Zakon o zaštiti objekata od važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti, br. IX-1132 (novo izdanje br. XIII-992 od 12. januara 2018) ⁷⁴	Prema advokatskoj kući Van Bael & Bellis, litvanska komisija je “koordinirajuće tijelo sastavljeno od predstavnika ministarstava u Vladi Litvanije i sigurnosnih službi. Zakon provodi Komisiju za koordinaciju zaštite objekata od važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti (Litvanska komisija).” ⁷⁵ Komisija ispituje da li investitor krši nacionalne sigurnosne interese Litvanije. Komisija može uvesti zabranu ulaganja, obavezne zahtjeve, ili uslove u cilju sprečavanja da ulaganje postane prijetnja nacionalnoj sigurnosti i interesu Litvanije.
Rezolucija o poslovniku komisije kojeg je odobrila Vlada, br. 1540 (novo izdanje br. 266 od 21. Marta 2018)	
Rezolucija o određivanju zaštitnih zona važnih za nacionalnu sigurnost koju je odobrila Vlada, br. 1252 (novo izdanje br. 746 od 25. jula 2018)	
Zakon o zaštiti objekata od važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti, br. XIII-3257	
Rezolucija Vlade br. 1072 koja se tiče imenovanja Ministarstva vanjskih poslova Republike Litvanije za obavljanje funkcija	
Rezolucija o Poslovniku komisije za koordinaciju zaštite objekata od važnosti za osiguranje nacionalne sigurnosti koju je odobrila Vlada, br. 1540 (novo izdanje br. 1213, vrijedi od 4. novembra 2020)	

73. Lietuvos Respublikos Seimas. "Lietuvos Respublikos nacionaliniams saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymas" [Republic of Lithuania, Protection of Objects Important for National Security Law of 10 October 2002 No IX-1132]. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lit/TAD/TAIS.189498/asr>.

74. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) Investment Policy Hub. 2002. "Lithuania: Law on the Protection of Objects of Importance to Ensuring National Security." October 10, 2002. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/246/lithuania-law-on-the-protection-of-objects-of-importance-to-ensuring-national-security->.

75. Van Bael & Bellis. 2020. "Foreign Direct Investment: Lithuania." October 15, 2020. <https://www.vbb.com/insights/FDI/Lithuania>.

Mađarska	
Zakon LVII iz 2018. o kontroli stranih ulaganja koja ugrožavaju sigurnosne interese Mađarske ⁷⁶	
Uredba Vlade 246/2018 (XII. 17.) o implementaciji Zakona LVII iz 2018. o kontroli stranih ulaganja koja ugrožavaju sigurnosne interese Mađarske ⁷⁷	
Zakon br. LVIII iz 2020. O prijelaznim pravilima vezanim za završetak stanja opasnosti i pripremljenosti za pandemiju (odjeljak 85, stavovi 276–292)	
Uredba Vlade 289/2020 (VI. 17.) kojom se utvrđuju mјere potrebne za ekonomsku zaštitu kompanija sa sjedištem u Mađarskoj ⁷⁸	Zakonom se propisuju pravila koja se primjenjuju na strana ulaganja u skladu sa pravilima uspostavljenim vladinom uredbom. Zakonom se utvrđuju strateški sektori i opseg pokrivenih transakcija. Ministar će ne kasnije od 8 dana nakon obavještenja donijeti odluku o tome da li ulaganje krši ili ugrožava državni interes, javni red ili javnu sigurnost u slučaju akvizicije. ⁷⁹
Malta	
Zakon br. LX iz 2020. od 18. decembra, 2020 ⁸⁰	Državni Zakon o Uredu za provjeru stranih direktnih ulaganja ⁸¹ (Zakon NFDISO) stupio je na snagu 11. oktobra 2020. i njime se provodi Uredba (EU) 2019/452. Zakonom se uspostavlja Državni ured za provjeru stranih direktnih ulaganja na Malti zbog sigurnosti i javnog reda.
Nizozemska	
Zakon o električnoj energiji 1998 (član 86f) ⁸²	Ministarska uredba koja se odnosi na obavijest o izmjeni kontrole u smislu mogućnosti sprovođenja odlučujućeg uticaja na djelatnosti preduzeća na osnovu činjeničnih ili pravnih okolnosti

76. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). “Annex A: Act LVII of 2018 on Controlling Foreign Investments Violating Hungary’s Security Interests.” In “Investment Policy Related to National Security: Notification by Hungary.” Directorate for Financial and Enterprise Affairs Investment Committee. April 10, 2019. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157938.pdf.

77. European Commission. “Government Decree 246/2018 (XII. 17.) on the Implementation of Act LVII of 2018 on Controlling Foreign Investments Violating Hungary’s Security Interests.” https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158835.pdf.

78. European Commission. 2020. “Government Decree 289/2020 (17 June) defining the activities required for the economic protection of companies having their seat in Hungary.” Hungarian Official Gazette, 145 (2020). https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158834.pdf.

79. Berethalmi, Peter, and Zora Lehoczki. 2020. “Summary of Rules Governing Foreign Acquisitions in Strategic Companies.” Nagy és Trócsányi. CEE Legal Matters. November 6, 2020. <https://ceelegal matters.com/hungary/15041-summary-of-rules-governing-foreign-acquisitions-in-strategic-companies>.

80. Hyzler, Kurt, and Luca Vella. 2021. “Malta’s NFDI Screening Office Act Is Out.” Mondaq. January 14, 2021. <https://www.mondaq.com/inward-foreign-investment/1025506/malta39s-nfdi-screening-office-act-is-out>.

81. NFDIS(National Foreign Direct Investment Screening Office) Malta. 2020. “Act No. LX of 2020.” December 18, 2020. <https://www.nfdismalta.com/wp-content/uploads/2020/12/NFDIS-Act-Publication.pdf>.

Zakon o gasu (Članak 66e) ⁸³	Ministarska uredba koja se odnosi na obavijest o izmjeni kontrole, kao što je navedeno u članu 26. Zakona o konkurenciji
Zakon o telekomunikacijama (Poglavlje 14a) ⁸⁴	Uredba ministarstva u vezi neželjene kontrole u sektoru telekomunikacija. Zakon za neželjenu kontrolu u telekomunikacijskom sektoru u cilju osiguranja zaštite javnog interesa.
Austrija	
Zakon o vanjskoj trgovini iz 2011 (Odjeljak 25a) ⁸⁵	Odjeljci 7–10 zakona odnose se na očuvanje mira, sigurnosti i regionalne stabilnosti; efekti na sigurnosne interese i vanjske odnose Austrije i sigurnosne interese drugih država članica EU; efekti koji se tiču terorističkog djelovanja i međunarodnog kriminala, itd.
Austrijski Zakon o kontroli investicija (ICA), ⁸⁶ koji je na snazi od 25. jula 2020, osim za one odredbe planirane da stupe na snagu do 11. oktobra 2020.	Zakonom se precizira obaveza sticanja odobrenja, prijetnja sigurnosti i javnom redu, postupak odobravanja DSU u Austriji koja je predmetom provjere i postupak odobrenja bez provjere kao saradnja u EU.
Poljska	
Zakon od 24. jula 2015. o kontroli određenih investicija (<i>Službeni list</i> 2020, stavka 2145) ⁸⁷	Prema zakonu ulagač bi od vlasti trebao dobiti odobrenje prije ulaganja. U slučaju indirektnе akvizicije ulagač bi trebao obavijestiti ministra ili predsjednika Ureda za tržišnu konkurenčiju i zaštitu potrošača o planiranoj akviziciji u roku od 7 do 30 dana. ⁸⁸ Prema Centru za investicijsku politiku UNCTAD-a "strana akvizicija iz zemalja koje nisu članice EEA treba imati prethodno odobrenje od predsjednika poljske Uprave za tržišnu konkurenčiju ako se akvizicija odnosi na kompaniju čiji prihod premašuje 10 miliona Eura koja je ili: 1) javno uvrštena kompanija, 2) kontroliše imovinu koja je klasifikovana kao ključna infrastruktura, 3) razvija ili održava softver koji je ključan za vitalne procese (npr. komunalne sisteme, finansijske transakcije, distribuciju hrane, transport i logistiku, zdravstvene sisteme); 4) posluje u jednoj od 21 posebnoj privrednoj grani uključujući proizvodnju energije,

82. Wettenbank. "Elektriciteitswet 1998." [Electricity Act 1998]. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0009755/2019-01-01>.

83. Wettenbank. "Gaswet." [Gas Act]. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0011440/2019-01-01>.

84. De Groot, Cees, and Jelle Nijland. 2018. "Reporting Obligation for Acquisitions in the Dutch Telecom Sector." Leiden Law Blog, Leiden Law School, Leiden University, The Netherlands, April 26, 2018. <https://www.leidenlawblog.nl/articles/reporting-obligation-for-acquisitions-in-the-dutch-telecom-sector>.

85. Government of Austria. "Federal Act enacting the Foreign Commerce Act of 2011 (Außenwirtschaftsgesetz 2011 – AußWG 2011); Version of 8 March 2013." https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157940.pdf.

86. Federal Law Gazette for the Republic of Austria. 2020. "87th Federal Act, enacting an Investment Control Act and amending the Foreign Trade Act 2011." July 24, 2020. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/september/tradoc_158955.pdf.

87. Pietrasik, Jakub, and Jacek Michalski. 2021. Foreign Direct Investment Regimes Poland 2022. Wolf Thiess. <https://iclg.com/practice-areas/foreign-direct-investment-regimes-laws-and-regulations/poland>.

88. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) Investment Policy Hub. 2020. "Poland Temporarily Extends Its FDI Screening Regime Due to the Pandemic." June 24, 2020. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/3529/temporarily-extends-its-fdi-screening-regime-due-to-the-pandemic>.

	gasa, i nafte, skladištenje i transport; proizvodnju hemikalija, farmaceutskih proizvoda, telekomunikacija i preradu hrane.” ⁸⁹
Zakon od 19. juna 2020. o subvencijama kamatnih stopa na bankarske kredite odobrene preduzetnicima na koje je uticala pandemija COVID-a 19 i o pojednostavljenoj proceduri za odobrenje aranžmana u vezi sa pandemijom COVID-19. (<i>Službeni list 2020</i> , stavka 1086 s izmjenama) uvedenoj uz druge izmjene Zakona od 24. jula 2015. o kontroli određenih investicija (<i>Službeni list 2020</i> , stavka 2145)	
Uredba Vijeća ministara od 25. februara 2016. o dokumentaciji priloženoj uz obavijest o namjeri o sticanju ili ostvarivanju značajnog učešća ili sticanja dominacije u subjektu koji je predmetom zaštite (<i>Službeni list 2016</i> , Stavka 324)	
Uredba Vijeća ministara od 11. decembra 2020. o spisku o sigurnosti predmetnih subjekata i njihovim nadležnim nadzornim tijelima (<i>Službeni list 2020</i> . stavka 2349)	
Uredba Ministarstva razvoja, rada i tehnologije od 8. oktobra 2020. o kontaktnoj tački za sprovođenje i primjenu	
Uredba kojom se uspostavlja okvir za monitoring DSU u Uniji (<i>Službeni list 2020</i> . stavka 1762)	
Portugal	
Uredba Zakon br. 138/2014 od 15. septembra 2014. objavljen u DR № 177, serija I ⁹⁰	Odobrenje potrebno za osjetljiva ulaganja: sektor odbrane i druge regulisane oblasti poput bankarskog sektora, medija i finansijskih usluga ⁹¹
Rumunija	
Zakon o tržišnoj konkurenciji 21 od 10. aprila 1996, ponovno objavljen i izmijenjen čl. 47 (9)-(12) ⁹²	Određuje uslove za preduzeća i ugovore i njihova ograničenja. Komisija za tržišnu konkureniju može dozvoliti, suspendirati ili zabraniti takvo preduzeće.
Slovenija	
Zakon kojim se određuju interventne mjere u cilju ublažavanja i otklanjanja posljedica epidemije COVIDA-19 (ZIUOPE) ⁹³	Članovi 69 – 81 zakona preciziraju provjeru DSU. Stranim ulagačem smatra se svaki građanin, pravni subjekt ili treća zemlja, uključujući državu članicu EU,

89. Ibid.

90. UNCTAD (*Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju*) Centar za investicijsku politiku *Investment Policy Hub*. 2014. “Portugal: Decree-Law no. 138/2014.” September 15, 2014.

91. Duarte, Joaquim Caimoto, et al. 2017. “Chapter 14: Portugal.” In *The Foreign Investment Regulation Review*, 5th ed., edited by Calvin S. Goldman. London, United Kingdom: Law Business Research Ltd. https://www.uria.com/documentos/colaboraciones/2093/documento/Portugal_tfir.pdf?id=7098.

	državu članicu EEA i Švicarsku konfederaciju. Zakonom se propisuju ulaganja koja se smatraju DSU, postupak prijave DSU, proces provjere od strane ministarstva, odgovornosti komisije u vezi provjere, odluke o provjeri i primjenjivost.
Slovačka	
Zakon br. 45/2011 Zb. u vezi ključne infrastrukture uz izmjene ⁹⁴	Zakonom se određuju nadležnosti vladinih tijela u pogledu oblasti ključne infrastrukture. Propisuju se obaveze operatera i sektora koji spadaju pod proces provjere. ⁹⁵
Finska	
Zakon o provjeri stranih korporativnih akvizicija (172/2012) ⁹⁷	Zakon o provjeri stranih korporativnih akvizicija (172/2012) i amandmani 2.10.2020 682/2020 određuju cilj zakona, a to je provjera stranih državljana, organizacija i kompanija u cilju zaštite ključnih nacionalnih interesa [vitalnih za društvo, nacionalnu sigurnost i ciljeve sigurnosne politike; čuvanje javnog reda; i sigurnost u skladu sa Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije (članovi 52–65)]. ⁹⁸
Zakon o prijenosu nekretnina koji nalaže posebnu dozvolu (470/2019)	
Zakon o provjeri stranih korporativnih akvizicija (172/2020, amandmani 2.10.2020/682)	

Izvor: Tabela 1 –Države članice EU FDISM1, Spisak mehanizama koje su prijavile države članice, ažuriran 14. jula 2021.

Napomena: Spisak je nepotpun zbog konstantnih promjena u zakonima, propisima, politikama i mjerama.

92. "Law of Competition 21 of April 10th 1996 – Republished." Unofficial translation. http://www.consiliulconcurrentei.ro/uploads/docs/concurrenta/LEGEA_CONCURENTEI_Nr_21_eng_rev_1.pdf.

93. European Commission. 2020. "Act Determining the Intervention Measures to Mitigate and Remedy the Consequences of the COVID-19 Epidemic (ZIUOPE)." https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/october/tradoc_158966.6.2020.pdf.

94. European Central Bank. 2018. "Opinion of the European Central Bank of 31 August 2018 on Critical Infrastructures, Cybersecurity and Covered Bonds (CON/2018/39)." <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018AB0039&rid=1>.

95. Collection of Laws of the Slovak Republic. 2011. "Act 45 of 8 February 2011 on Critical Infrastructure." https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159517.pdf.

96. Kováč, Peter, and Lukáš Mrázik. 2019. "New Obligations Under the Slovak Cyber Security Act." Kinstellar. November. <https://www.kinstellar.com/insights/detail/973/new-obligations-under-the-slovak-cyber-security-act>.

97. Finland's Ministry of Economic Affairs and Employment. 2012. "Act on the Screening of Foreign Corporate Acquisitions (172/2020; amendments up to 682/2020)." https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159098.pdf.

98. Ibid.

99. "List of Screening Mechanisms Notified by Member States." Updated July 14, 2021. https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/june/tradoc_157946.pdf.

Države članice EU koje su uspostavile mehanizme provjere na nacionalnom nivou obavezne su obavijestiti Evropsku komisiju o svojim mehanizmima provjere. Ipak, od 27 država članica EU, samo njih 18 je obavijestilo Evropsku komisiju o svojim nacionalnim mehanizmima za provjeru. I dok smo pronašli neke mehanizme provjere u drugim državama članicama, one se na neujednačen način pridržavaju Uredbe EU - o pregledu stranih ulaganja. Među državama članicama EU, osam zemalja bi trebale razmotriti uvođenje mehanizama za provjere ulaganja na nacionalnom nivou: Bugarska, Hrvatska, Kipar, Estonija, Grčka, Irska, Luksemburg i Švedska. Tabela 4.2. predstavlja zemlje koje još uvijek ne izvještavaju u skladu sa članovima 3.7 i 3.8 Uredbe (EU) 2019/452.

Tabela 4.2. Zemlje EU koje nisu na spisku država članica koje su prijavile mehanizme za provjeru stranih ulaganja (zaključno sa 14. julom, 2021)

Zemlje EU-a koje nisu na popisu mehanizama za provjeru stranih ulaganja koje su prijavile države članice (ažurirano 14. jula 2021) i naslov zakona, uključujući zemlje koje nisu članice EU ili zemlja EEA i članice EFTA-e	Dodatne informacije
Belgija	
Zakon o mehanizmima zaštite stupio na snagu u januaru 2019. ¹⁰¹ na regionalnom nivou; primjenjuje se na sva ulaganja ulagača koji dolaze iz EU i izvan EU.	Član III. 59 i član III. 60 flamanske administrativne uredbe od 7. decembra 2019. Vladi je omogućeno vršiti provjeru/kontrolu ulaganja, ali dosad nije proveden detaljni postupak provjere. ¹⁰² Vlada je 30. aprila 2021., najavila da strani ulagači trebaju informisati novu komisiju za provjeru ukoliko planiraju steći više od 25% glasačkog prava u belgijskoj kompaniji. Ispitivanje će provesti sedam ministarstava vlade i regionalne vlasti te će se u obzir uzeti sigurnosna pitanja. ¹⁰³
Bugarska	
Bugarska još uvijek nije donijela zakon o MPDSU, ali postoje djelatnosti koje su zabranjene. Postoje ograničenja na ulaganja offshore kompanija i subjekata pod njihovom kontrolom, ograničenja na strana ulaganja u branši igara na sreću i ograničenja na strana ulaganja u poljoprivredna zemljišta. ¹⁰⁴	
Zakon o offshore kompanijama ¹⁰⁵	U zakonu se navodi 27 djelatnosti koje nisu dozvoljene kompanijama registrovanim u poreznim utočištima i subjektima pod njihovom kontrolom.

100. Stec, Grzegorz. 2021. "Commission Proposes Defensive Economic Measures + CAI + Belgium's Investment Screening Mechanism." MERICS Briefs, MERICS. May 5, 2021. <https://merics.org/en/merics-briefs/commission-proposes-defensive-economic-measures-cai-belgiums-investment-screening>.

101. Fornoville, Claire. 2019. "The Flemish Administration Decree: New Rules Also for State-Owned Enterprises." Eubelius. March 15, 2019. <https://www.eubelius.com/en/news/the-flemish-administration-decree-new-rules-also-for-state-owned-enterprises>.

102. AT+ICA (European Association of Trade + Investment Controls and Compliance Attorneys). "Belgium — FDI Screening Practical Q&A Overview." <https://www.at-ica.com/belgium-fdi-screening-overview/>.

103. Stec, Grzegorz. 2021. "Commission Proposes Defensive Economic Measures + CAI + Belgium's Investment Screening Mechanism." MERICS Briefs, MERICS. May 5, 2021. <https://merics.org/en/merics-briefs/commission-proposes-defensive-economic-measures-cai-belgiums-investment-screening>.

104. Targov, Trayan, and Atanas Grigorov. 2021. "The Foreign Investment Regulation Review: Bulgaria." LawReviews. October 17, 2021. <https://thelawreviews.co.uk/title/the-foreign-investment-regulation-review/bulgaria>. See section on "Foreign investment regime."

105. Pechlkova, Donka. 2014. "Bulgaria Passes the First Offshore Companies Act." ITR. January 28, 2014. <https://www.internationaltaxreview.com/article/b1f9k23qljgs90/bulgaria-bulgaria-passes-the-first-offshore-companies-act>.

Zakon o igrama na sreću ¹⁰⁶	Zakonom se ograničavaju strane investicije izvan Bugarske i država članica EEA.
Zakon o vlasništvu nad poljoprivrednim zemljištem i njegovom upotrebo ¹⁰⁷	Zakonom se ograničava akvizicija poljoprivrednog zemljišta.
Hrvatska	
Hrvatska nema MPDSU, ali je Vlada odredila Ministarstvo gospodarstva i Upravu za internacionalizaciju održivog razvoja kao „nacionalne kontaktne tačke“ za provjeru DSU i odgovor na zahtjeve za informacijama od država članica EU ili Evropske komisije u vezi Direktive Evropske unije 2019/452. ¹⁰⁸	Hrvatska ima veoma otvorenu ekonomiju prema DSU. Indeks restriktivnosti DSU je veoma nizak u poređenju sa prosjekom OECD-a. ¹⁰⁹ Općenito, strani ulagači podliježu istim zakonima po pitanju ulaganja kao i domaći ulagači. Postoji samo mali broj izuzetaka koji se odnose na pravne usluge, slatkovodno ribarstvo i zračni transport, i oni se uglavnom zasnivaju na principu recipročnosti s drugim zemljama. ¹¹⁰
Kipar	
Kipar nema MPDSU, ali postoje razne dozvole koje moraju imati odobrenje, ovisno o sektoru.	Što se tiče sektora za koja su potrebna odobrenja, nekoliko licenci je potrebno. Subjekti koji nisu iz EU, uključujući fizička i poslovna lica mogu kupiti samo dvije nekretnine u svrhu privatnih potreba. U energetskom sektoru, Vijeće ministara može odbiti izdavanje licence za ulaganje koje dolazi iz treće zemlje, ukoliko ne postoji princip recipročnosti s tom zemljom. U građevinskom sektoru postoje ograničenja na prava vlasništva za ulagače koji ne dolaze iz EU; vlasništvo je ograničeno na 25%. U građevinskom sektoru samo građani država članica EU mogu imati većinski udjel u vlasništvu. Ulagači koji dolaze izvan EU ne mogu ulagati u privatno tercijarno obrazovanje. ¹¹¹ Rezidenti Kipra kao i strani rezidenti (pojedinci ili subjekti) trebaju imati dozvolu za sticanje više od 9.99% vlasništva u finansijskoj instituciji. ¹¹²
Estonija	
Estonija nema MPDSU, ali postoje različite sektorske regulative koje se	Sektorske regulative se primjenjuju na određena DSU (na primjer akvizicija sistema prijenosa prirodnog gasa ili poljoprivrednog ili

106. Chatalbashev, Alexander. Bulgaria. Boyanov & Co., European Lawyer Reference Series. https://www.boyanov.com/BNV_resources/uploads/2012/12/Gaming-Law_article.pdf.

107. Targov and Grigorov. 2021. "The Foreign Investment Regulation Review: Bulgaria, Ninth edition" <https://boyanov.com/wp-content/uploads/2021/10/Bulgaria.pdf>.

108. U.S. Department of State. 2021. "2021 Investment Climate Statements: Croatia." <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/croatia/>.

109. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). 2019. OECD Investment Policy Review of Croatia: An Overview Assessment. Paris, France: OECD. <https://www.oecd.org/investment/OECD-Investment-Policy-Review-of-Croatia-Overview-Assessment.pdf>.

110. Marjančić, Ana, and Srdjana Petronijević. 2020. "Has Croatia Implemented FDI Screening Mechanism?" Schoenherr. November 4, 2020. <https://www.schoenherr.eu/content/has-croatia-implemented-fdi-screening-mechanism/>.

111. Vidjeti, "What Is Tertiary Education?" Learn.org. https://learn.org/articles/What_is_Tertiary_Education.html#:~:text=Tertiary%20education%20refers%20to%20any%20type%20of%20education,refers%20to%20academic%20pursuit%20undertaken%20after%20high%20school. "Tercijarno obrazovanje odnosi se na svaki oblik obrazovanja nakon srednjoškolskog nivoa. Tu spadaju diplome, dodiplomski i diplomski certifikati, diplome o završenom dvogodišnjem studiju, diplomske, magistarske i doktorske diplome."

112. U.S. Department of State. "Custom Report Excerpts: Cyprus." Investment Climate Statements. Bureau of Economic and Business Affairs. <https://www.state.gov/report/custom/fefe8ca909/>.

moraju ispoštovati, ovisno o sektoru.	šumskog zemljišta). Ove regulative se odnose kako na ulagače iz EU tako i one koji dolaze izvan EU. ¹¹³ Ne postoje ograničenja na stranu kontrolu i vlasništvo, ali prema informacijama koje stoje u Izjavi o investicijskoj klimi za Estoniju iz 2021. godine, licence su potrebne za sektor „rudarstva, energije, gasa i vodoopskrbe, željezničkog saobraćaja i transporta, vodenih puteva, luke, brane i druge vodne strukture i telekomunikacijske i komunikacijske mreže. Estonska Uprava za finansijski nadzor izdaje dozvole za strane interese koji žele ulagati u ili osnovati banku. Pored toga, estonska Uprava za tržišnu konkurenčiju vrši pregled transakcija zbog zabrinutosti u vezi narušavanja tržišne konkurenčije.” ¹¹⁴
Grčka	
Grčka nema MPDSU.	Ograničenja na strani vlasnički kapital su veća od ograničenja nametnutih u drugih 17 ekonomija OECD-a s visokim dohotkom. U pogledu vlasničkog kapitala, ograničenja postoje u oblasti stranog vlasništva nad radom zračnih luka, električne energije i medija. U energetskom sektoru, strani vlasnički kapital je dozvoljen. U slučaju kupovine zemljišta u pograničnim regijama i na određenim otocima postoje određena ograničenja iz razloga nacionalne sigurnosti. Stranim ulagačima je omogućeno učestvovanje na atinskoj burzi pod istim uslovima kao i domaćim ulagačima. ¹¹⁵
Irska	
U Irskoj ne postoji MPDSU.	U cilju poštivanja Uredbe EU o provjeri DSU, Vlada Irske planira usvojiti zakon o provjeri ulaganja uz ovlasti da zaustavi ili uspostavi uslove za određene transakcije iz zemalja izvan evropskog unutrašnjeg tržišta. Za aktivnosti vezane za ovu regulativu uspostavljena je Jedinica za provjeru ulaganja u okviru Ministarstva za preduzeća, trgovinu i zapošljavanje. Trenutno Irska ima Komisiju za tržišnu konkurenčiju i zaštitu potrošača koja radi na procesima provjere vezanim za kontrolu spajanja. ¹¹⁶
Luksemburg	
U Luksemburgu ne postoji MPDSU. Nalazi se u ranim fazama usvajanja zakona.	Parlament Luksemburga je 20. maja dostavio prijedlog zakona o uvođenju mehanizma provjere stranih ulaganja koje bi potencijalno imale negativne učinke na sigurnost i javni red ili suštinske nacionalne ili evropske interese. Odnosi se na svaku osobu koja je državljanin zemlje koja nije članica EU ili EEA. ¹¹⁷
Švedska	
U Švedskoj ne postoji MPDSU.	U Švedskoj postoji određeni stepen kontrole u pojedinim sektorima (na primjer, Zakon o vojnoj opremi iz 1992), ali i to je ograničeno u smislu obima. Ažurirani Zakon o zaštiti sigurnosti iz 2018. odnosi se na preventivne mjere zaštite sigurnosno - osjetljivih djelatnosti javnih agencija i kompanija protiv špijunaže, sabotaže, terorističkih

113. LexisNexis. "Estonia FDI Control." <https://www.lexisnexis.co.uk/legal/guidance/estonia-fdi-control>.

114. U.S. Department of State. 2021. "2021 Investment Climate Statements: Estonia." <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/estonia/>.

115. U.S. Department of State. 2021. "2021 Investment Climate Statements: Greece." <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/greece/>.

116. Ó Cuilleánáin, Eoin. 2021. "FDI Screening: A Further Regulatory Road-Block Ahead for Investors in Ireland?" Fieldfisher. July 7, 2021. https://www.fieldfisher.com/en-ie/locations/ireland/ireland-blog/fdi_screening.

117. Trevisan, Fabio. 2020. "Newsflash | Proposal of a Bill 7578 Relating to Foreign Investments in Luxembourg." BSP. May 29, 2020. <https://www.bsp.lu/publications/newsletters-legal-alerts/newsflash-proposal-bill-7578-relating-foreign-investments>.

	<p>napada i drugih krivičnih djela koja mogu predstavljati prijetnju njihovom radu.¹¹⁸ "U avgustu 2019. je Vlada Švedske formirala specijalnu komisiju – Komisija za istragu direktnih ulaganja – u ciljupronalaska prijedloga za švedski sistem za pregled DSU u zaštićenim oblastima. Između ostalog, Vlada je Komisiji povjerila sljedeće odgovornosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza kriterija kojima se nalaže pregled DSU • Predlaganje uslova pod kojima bi strano ulaganje trebalo biti onemogućeno ili omogućeno • Predlaganje postojećeg tijela da bude odgovorno za pregled DSU • Predlaganje neophodnih usklađivanja i dopunskih odredbi u cilju primjene okvirne uredbe EU na Švedsku • Dostavljanje neophodnih ustavnih prijedloga."¹¹⁹
Norveška	
Iako nije članica EU, ali zbog učešća u Evropskom ekonomskom prostoru i pristupa jedinstvenom tržištu EU, Norveška nastoji svoje standarde i propise uskladiti sa standardima i propisima EU.	Zakon o sigurnosti kojeg je Vlada Norveške usvojila, Zakonom od 1. juna 2018. br. 24 u vezi nacionalne sigurnosti utvrđuju se mјere za mehanizam kontrole vlasništva i omogućava se vlastima da vrše provjeru investicija, kao i da ih blokiraju u slučaju da one predstavljaju prijetnju nacionalnoj sigurnosti. Zakon se odnosi na sektor odbrane, telekomunikacija, transporta, energije, prehrambeni sektor i vodoopskrbu i zdravstvene usluge. Različita ministarstva, a ne centralna tijela, vrše provjere. Prag postavljen za pregled određenog ulaganja/transakcije se razmatra samo ako transakcija obuhvata kvalifikovani udio ili uzima u obzir jednu trećinu udjela kapitala ili više, imovine ili glasačkih prava. ¹²⁰
Švicarska	
U Švicarskoj ne postoji MPDSU.	Iako u Švicarskoj ne postoji kontrola ulaganja, ipak postoje mehanizmi za zaštitu nacionalne sigurnosti i neki propisi koji se tiču posebnih sektora. Ključna infrastruktura odnosi se na javne institucije, energiju, finansije, zdravstvo, informacije i komunikaciju, prehrambeni sektor, javnu sigurnost i transport. U okviru Zakona o telekomunikacijama (TCA), pružatelj telekomunikacijskih usluga se mora registrirati kod Saveznog ureda za komunikacije i dobiti dozvolu za pružanje telekomunikacijskih usluga. ¹²¹

Izvor: Tabelu je kreirao autor na osnovu javno dostupnih podataka.

118. Björklund, Tobias and Joacim Johannesson, "ProTechtive Security (Sw. Säkerhetsskydd) – who does it concern?" Setterwalls. June, 14 2021. <https://setterwalls.se/en/article/protechtive-security-sw-sakerhetsskydd-who-does-it-concern/>.

119. Ma, Logan. 2020. "Recent Developments in Nordic Investment Screening." Strategic Technologies Blog, Center for Strategic & International Studies. April 7, 2020. <https://www.csis.org/blogs/technology-policy-blog/recent-developments-nordic-investment-screening>.

120. Lovdata. 2018. "Act Relating to National Security (Security Act)." Norway's Ministry of Justice and Public Security. https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2018-06-01-24#KAPITTEL_1.

121. Dietrich, Marcel, and Allegra Arnold. 2020. "Investment Control in Switzerland." Homburger. October 6, 2020. <https://www.homburger.ch/en/insights/investment-control-in-switzerland>.

4.2 Mehanizmi za provjeru ulaganja u nekim zemljama Zapadnog Balkana

Srbija

Prema izvještajima Ministarstva vanjskih poslova SAD-a o investicijskoj klimi za 2021. godinu, Srbija ne raspolaže mehanizmima za provjeru ili odobrenje stranih ulaganja. Prisutne su određene poslovne djelatnosti za koje je potrebno imati dozvole, ali su takve djelatnosti regulisane kako za domaće tako i za strane ulagače. Postoje i neka ograničenja na ulaganja u vezi sa finansijama, energetskim sektorom, sektorom rudarstva, farmacije, medicinske opreme, oružja i vojne opreme, razvoja zemljišta, elektronskih komunikacija, revizije, proizvodnjom i upravljanjem otpadom i trgovinom opasnim hemikalijama.¹²²

U poljoprivrednom sektoru, stranim državljanim i kompanijama nije dozvoljeno vlasništvo nad poljoprivrednim zemljištem ukoliko kompanija nije registrovana u Srbiji. Prema zakonu, građani država članica EU mogu imati u vlasništvu do dva hektara zemlje, ali moraju ispunjavati posebne uslove (prebivalište u općini do 10 godina, bavljenje poljoprivredom do tri godine, te posjedovanje poljoprivredne opreme). Zakon o ulaganjima koji je usvojen 2015. a izmijenjen 2018. deregulisao je DSU u Srbiji. Član 11. zakona tretira pojam ulaganja od posebne važnosti i utvrđuje ona ulaganja koja značajno utiču na poboljšanje konkurentnosti branše ili sektora u Srbiji ili njen balansirani regionalni razvoj. Ovisno o nivou ulaganja u stalnu imovinu i broj otvorenih radnih mjesta, vlasti utvrđuju da li se ulaganje može klasifikovati kao ulaganje od posebne važnosti. U skladu sa zakonom, u odjeljku o vrstama državne pomoći u članu 13. propisuje se oblik državne pomoći.¹²³

Zakonom o ulaganjima se osniva Vijeće za ekonomski razvoj i omogućava mu se usvajanje pravila i procedura i praćenje ulaganja i ekonomskog razvoja uz podršku raznih ministarstava i Razvojne agencije Srbije.¹²⁴ Zakon je donekle deregulisao odbrambenu industriju omogućavajući strancima kao i domaćim ulagačima da ulažu u proizvodnju i trgovinu oružjem i vojnom opremom. Po pitanju vlasništva nad nekretninama, ulagač je dužan posjedovati privremenu dozvolu boravka; ulagač može dobiti trajno prebivalište nakon pet godina prebivališta u Srbiji.¹²⁵

122. U.S. Department of State. 2021. "2021 Investment Climate Statements: Serbia." <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements-serbia>.

123. ParagrafLex d.o.o. "Law on Investments." Off. Herald of RS, Nos. 89/2015 and 95/2018. <https://www.paragraf.rs/propisi/law-on-investments-republic-serbia.html>.

124. Bojović & Partners. 2015. "Serbia: Law on Investments." <https://www.bd2p.com/wp-content/uploads/2015/11/srbija-law-on-investments.pdf>.

125. Hudson's Global Residence Index. "Serbia Residence by Investment." <https://globalresidenceindex.com/news-serbia-residence-investment/>.

Sjeverna Makedonija

Sjeverna Makedonija nema mehanizme za provjeru ulaganja. Vlada Sjeverne Makedonije u svom Planu za ekonomski razvoj¹²⁶ putem Zakona o finansijskoj podršci ulaganjima¹²⁷ propisala je uslove za finansijsku podršku ulaganjima u skladu sa propisima o kontroli državne pomoći. Zakonom se nastoji unaprijediti ekonomski rast i razvoj u Sjevernoj Makedoniji putem pružanja podrške ulaganjima koja stimulišu konkurentnost ekonomije i zapošljavanje. U skladu sa zakonom, potencijalni korisnik finansijske podrške ili državne pomoći može biti svaka kompanija registrovana u Sjevernoj Makedoniji. Iznos podrške je veliki, ali je ograničen na 50 posto iznosa investicije. Ograničenja koja se primjenjuju na druge sektore ne uzimaju u obzir finansijsku podršku datu u svrhu uspostave organizacija u tehnološkom razvoju i istraživačkih projekata. Kako je utvrđeno u članu 7. o obavezi izvještavanja o velikim projektima, zakonom se pružatelj državne pomoći obavezuje na informisanje Komisije za zaštitu tržišne konkurenциje u vezi svakog velikog ulaganja.

Pored ovog zakona, vrijedno je pomenuti i to da je Sjeverna Makedonija jedna od prvih evropskih zemalja u kojoj je Kina otpočela provođenje svog modela saradnje. Svaki projekt finansiran kineskim sredstvima ili od strane kineskih državnih banaka automatski je u realizaciju tog projekta uključivao direktnu selekciju kineskih kompanija, uglavnom preduzeća u državnom vlasništvu.¹²⁸ Neovisno o tome, Zakon o nabavkama je uglavnom u skladu sa pravnom stečevinom EU. Većini ugovora koji uključuju ulaganja koja potiču iz zemalja van evropskog unutrašnjeg tržišta nedostajala je transparentnost, efikasnost i pravednost.

S druge strane, tamo gdje je projekte finansirala EU ili su finansirani iz domaćeg budžeta, kineskim kompanijama su također uglavnom dodjeljivani ugovori na Zapadnom Balkanu zbog podrške kineske vlade u obliku subvencija.¹²⁹ Ovaj nepravedni pristup tenderskom procesu ugrožava evropsko tržište zbog različitih oblika podsticaja i subvencija koje nisu u skladu s zakonima EU, zakonima država članica EU ili država koje nisu članice EU. U smislu ograničenja u vezi DSU, ulaganja u proizvodnju oružja i narkotika zahtijevaju odobrenje vlasti, dok u drugim sektorima, ovisno o oblasti, ulagač mora pribaviti dozvolu od ovlaštenih vladinih tijela.

126. Government of the Republic of North Macedonia. "Plan for Economic Growth." <http://vlada.mk/node/18909?ln=en-gb>.

127. Government of the Republic of North Macedonia. "Law on the Financial Support of Investments." <https://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/law-on-the-financial-support-of-investments.pdf>.

128. Krstinovska, Ana. 2020. *The Place of North Macedonia in China's Strategy for the Western Balkans*. Konrad Adenauer Stiftung. January 2020. <https://www.kas.de/documents/281657/281706/The+place+of+North+Macedonia+in+China%27s+strategy+for+the+Western+Balkans.pdf/ead21e16-32aa-8c14-07df-3c40696ac851?version=1.0&t=1579528320386>.

129. Na primjer, uspješna ponuda za izgradnju mosta Pelješac u Hrvatskoj, kog gradi kineska državna kompanija China Roadand Bridge Corporation pomoću strukturalnih sredstava EU. Vidjeti SilkRoadBriefing. 2018. "Chinese Contractors Winning Bid for EU Funded Peljesac Bridge in Croatia Raises Eyebrows." May 11, 2018. <https://www.silkroadbriefing.com/news/2018/05/10/chinese-contractors-winning-bid-eu-funded-peljesac-bridge-croatia-raises-eyebrows/>.

Ovo pravilo se primjenjuje i na domaće ulagače.¹³⁰ Invest North Macedonia, službena Agencija Vlade za promociju investicija i izvoza, provodi poneke provjere ili dubinsku analizu investitora u cilju osiguranja ekonomskih koristi i zaštite nacionalne sigurnosti.¹³¹

Nedavno usvojeni Zakon o strateškim investicijama je u skladu sa direktivama EU i ima za cilj da potakne ekonomski razvoj putem upotrebe novih tehnologija i inovacija.¹³² Zakonom se utvrđuju uslovi za ulaganja velikih razmjera, obuhvatajući investicije vrijednosti od najmanje €100 miliona u dvije ili tri općine, €50 miliona u općine Grada Skoplje, ili od najmanje €30 miliona u općine sa sjedištem u selu. Prema zakonu, svi projekti koje se realizuju između zemalja ili koje finansira EU se smatraju strateškim investicijskim projektima. Takvi projekti obuhvataju projekte u oblasti energije i infrastrukture, transporta i komunikacija, turizma, proizvodnje, poljoprivrede, zdravstva, upravljanja otpadnim vodama i otpadom, IT, sporta, nauke i obrazovanja i svako ulaganje iznad €150 miliona. Komisija za strateške investicijske projekte donosi odluke u vezi s prijavom projekata.¹³³

Crna Gora

Stopa ekonomskog rasta u vezi sa sektorom turizma, cestovnom infrastrukturom i kapitalnim projektima povezanim sa sektorom turizma, predstavlja značajan dio stranih investicija u Crnoj Gori. U posljednjoj deceniji su napravljeni koraci ka deregulisanju tržišta i omogućavanju stranim ulaganjima da uđu u zemlju. Neovisno od niskog stepena ograničenja, privatizacija i visok nivo izvoza, sve veća korupcija i broj slučajeva sukoba interesa uz neefikasnost pravnih institucija utiču na stepen investicija koje se zasnivaju na slobodnoj trgovini i konstruktivnom kapitalu. Mechanizam za provjeru ulaganja ne postoji. Zakon o stranim ulaganjima tretira stranog ulagača na isti način kao i domaćeg. U skladu sa zakonom, strani ulagač može osnovati kompaniju i steći vlasništvo i dionice u pravnom licu ili kupiti preduzeće uz ograničenja uvedena na ulaganja koja se odnose na proizvodnju i trgovinu naoružanjem i vojnom opremom. Zakon o ulaganjima ograničava vlasništvo na 49 posto udjela u akcijskom kapitalu ili vlasničkih prava odnosno prava glasa, te je neophodno pribaviti odobrenje od državnog tijela odgovornog za sektor odbrane.¹³⁴

130. U.S. Department of State. 2020. “2020 Investment Climate Statements: North Macedonia.” <https://www.state.gov/reports/2020-investment-climate-statements/north-macedonia/>.

131. Invest North Macedonia. <https://investnorthmacedonia.gov.mk/about/>.

132. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) Investment Policy Hub. 2020. “North Macedonia: Regulations on Strategic Investments Adopted.” January 20, 2020. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/3475/north-macedonia-regulations-on-strategic-investments-adopted>.

133. Karanovic Partners. 2020. “Law on Strategic Investments Adopted in North Macedonia.” January 2020. <https://www.karanovicpartners.com/news/law-on-strategic-investments-adopted-in-north-macedonia/>.

134. UNCTAD (Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju) Investment Policy Hub. “Montenegro: Foreign Investment Law.” <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/121/montenegro-foreign-investment-law>.

4.3 Osvrt na Bosnu i Hercegovinu: Kontekst za razvoj politika usklađenih sa EU

Bosna i Hercegovina nije obavezna usvojiti propise slične Uredbi EU o provjeri DSU.¹³⁵ Međutim, dobro osmišljena regulatorna sredina koja je usklađena sa Uredbom EU o provjeri DSU bi olakšala proces integracije zemlje u EU. Bosna i Hercegovina se suočava sa dva izazova: privlačenjem većeg broja ulaganja uključujući DSU iz zemalja izvan evropskog unutrašnjeg tržišta i istovremeno ispunjavanje očekivanja država članica EU o provođenju pravne stečevine EU.

Uprkos značajnom progresu na usklađivanju zakona Bosne i Hercegovine sa pravnom stečevinom EU, zemlja još uvijek treba poduzeti određene ključne korake ka regulatornim reformama. Bez obzira na brojne zakone i korake napravljene u svrhu uspostavljanja vladavine zakona, potrebno je uspostaviti transparentniji proces, posebno u oblasti javnih nabavki, gdje su ulaganja u energetski i telekomunikacijski sektor nejasne prirode i obično uključuju zemlje izvan evropskog unutrašnjeg tržišta, što predstavlja sigurnosne rizike.¹³⁶

Višestepeni vladini propisi i složena regulatorna sredina u Bosni i Hercegovini usporava proces provođenja zakona. Opterećujući administrativni sistem¹³⁷ koji je neefikasan¹³⁸ i kojem nedostaju odgovarajući zakoni za prevenciju korupcije je glavni razlog zašto Bosna i Hercegovina treba unaprijediti postojeće zakone i kroz nove zakone zaštiti ključnu infrastrukturu, i time osigurati svoju nezavisnost. Ograničavanjem učešća zemalja izvan evropskog unutrašnjeg tržišta u javnim nabavkama, posebno onih koji štete razvoju i konkurentnosti privatnog sektora, Bosna i Hercegovina će ostvariti pravednost i transparentnost javnih nabavki i s tim širiti instrumente zaštite svoje ključne imovine u energetskom sektoru, farmaceutskoj i prehrambenoj industriji. U zadnjih 10 godina sve brži priliv kapitala čiji cilj su infrastrukturni (cestovni) i energetski projekti (i projekti termalne i obnovljive energije) zemlje Balkana vide kao priliku za ekonomski razvoj koji će potaknuti ulaganja.¹³⁹

135. Deloitte Legal. 2021. *Foreign Direct Investment in CE*. https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/legal/CE_FDI.pdf.

136. Golubović, Slobodan. 2021. "Investment in Critical Infrastructure: State Loses Control over Telecommunications and Internet." *Zurnal*. March 15, 2021. <https://zurnal.info/clanak/state-loses-control-over-telecommunications-and-internet/23842>.

137. OECDLibrary. "Bosnia and Herzegovina: Small Business Act Profile." In *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2019*. OECD, European Training Foundation, European Union, and European Bank for Reconstruction and Development. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a09405ef-en.pdf?expires=1651727716&id=id&accname=guest&checksum=DACCBE00D6C2EC9AD8B587020E8E20B4>. According to the document, public administration is the third-largest economic sector in Bosnia and Herzegovina, constituting over one-fifth of the economy.

138. World Bank. 2016. *Bosnia and Herzegovina: Two Decades of Peace and Transition*. September 20, 2016. Washington, DC: World Bank. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/686081474374448860/pdf/108374-REVISED-WP-PUBLIC.pdf>.

139. Shopov, Vladimir. 2021. "Decade of Patience: How China Became a Power in the Western Balkans." *European Council on Foreign Relations*. February 2, 2021. <https://ecfr.eu/publication/decade-of-patience-how-china-became-a-power-in-the-western-balkans/>.

Tempo saradnje između Kine i zemalja Zapadnog Balkana bio je postepen, počevši od saradnje između ministarstava, državnih agencija i kompanija usko povezanih sa infrastrukturom, energijom i finansijama. Kao rezultat tih kontinuiranih aktivnosti i diversifikovanog pristupa Kine različitim vladama, prisustvo Kine na Zapadnom Balkanu je očitije nego ikad prije. Upravo iz tog razloga zemlje Zapadnog Balkana trebaju preispitati svoj odnos s Kinom i preorijentisati se prema državama članicama EU. Sličan trend gdje Kina promoviše svoje vrijednosti prisutan je u medijima na Zapadnom Balkanu.

Saradnja između nacionalnih akademija nauke Kine i Srbije dokaz je višestepenog angažmana Kine na Balkanu.¹⁴⁰ Saradnja između akademija Kine i Srbije širi se na Bosnu i Hercegovinu gdje određeni univerziteti gledaju kako razviti istraživačke i nastavne programe. Takve aktivnosti jačaju prisustvo Kine u regionu. Kina ima i infrastrukturne projekte u oblasti izgradnje željeznica, puteva i autoputeva širom Balkana. Memorandumom o razumijevanju između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i kineskih vlasti o saradnji u okviru Ekonomskog pojasa Puta svile i Pomorskog puta svile 21. stoljeća utvrđuju se oblasti saradnje u čijem fokusu su transport, logistika i infrastruktura, trgovina i promocija investicija, energija i kulturna i međuljudska razmjena.¹⁴¹

Višerazinska strategija Kine u širenju svoje mreže u zemljama Zapadnog Balkana zahtijeva mjere zemalja Zapadnog Balkana na zaštiti svojih ključnih infrastruktura. Pošto Bosna i Hercegovina ne raspolaže mehanizmom MPDSU, potrebno je da zemlja prilagodi svoje postojeće propise i iznađe rješenja za rješavanje ovog izazova. Puko uvođenje MPDSU nije dovoljno iz razloga što ovo pitanje zahtijeva sofisticiraniji pristup uz multi-jurisdikcijska poboljšanja, kao u slučaju EU i njenih država članica. Također je potreban i koordinirani skup propisa kao adekvatan odgovor prijetnjama povezanim sa DSU. Angažman raznih ministarstava s fokusom na široki niz ulaganja i ublažavanje problema javnih nabavki predstavlja ključnu odrednicu za adekvatno pozicioniranje Bosne i Hercegovine.

140. CorD Magazine. 2019. "Chinese Academy of Sciences Visited the Serbian Academy of Sciences and Arts." March 27, 2019. <https://cordmagazine.com/news/chinese-academy-of-sciences-visited-the-serbian-academy-of-sciences-and-arts/>.

141. Ministry of Foreign Trade and Economic Relations of Bosnia and Herzegovina. "Memorandum of Understanding between the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina and the Government of the People's Republic of China on Cooperation Within the Framework of the Silk Road Economic Belt and the 21st Century Maritime Silk Road Initiative." May 14, 2017. http://www.mvteo.gov.ba/attachments/en_bh--pr-china-mou-silk-road-economic-belt.pdf.pdf.

5. Preporuke za Bosnu i Hercegovinu

Procjena postojeće regulative i političkih instrumenata kojima raspolaže Bosna i Hercegovina predlaže da je potrebno da zemlja usvoji nove prijedloge politika i utvrdi ključnu infrastrukturu u cilju bolje zaštite svoje pozicije u smislu realizacije svakog DSU, posebno iz zemalja van evropskog unutrašnjeg tržišta. Većina poslovnih subjekata je tokom 1990-tih privatizovana i kao rezultat toga mnogi su bankrotirali.¹⁴² Posljednjih godina kroz učešće u međunarodnim procesima nabavke u Bosni i Hercegovini, strani ulagači ciljaju ključnu imovinu preduzeća u javnom vlasništvu koja su glavni izvor prihoda za različite nivoje vlasti u Bosni i Hercegovini. Proces privatizacije se iz dobre prilike pretvorio u prijetnju, pošto strana ulaganja rezultiraju sumnjivim klijentelističkim kompanijama koje su u većini slučajeva pogodovale međunarodnim kompanijama, bez posebnih pozitivnih učinaka na ekonomiju Bosne i Hercegovine.¹⁴³ Uglavnom povezane sa javnim nabavkama, ove investicije dovele su do brzog neuspjeha, djelimično zbog neefikasnog pravosudnog sistema¹⁴⁴ i činjenice da regulatorno tijelo nije bilo u stanju da pravilno isprati te investicije. Bosna i Hercegovina treba riješiti taj problem putem sofisticiranijeg pristupa u smislu nadzora nad investicijama u energetskom¹⁴⁵ i telekomunikacijskom¹⁴⁶ sektoru. Potrebno je i ojačati i unaprijediti propise, uskladiti ih s principima Uredbe EU o provjeri DSU. Bosna i Hercegovina bi, slijedeći primjer država članica EU, trebala ojačati svoje politike u odgovoru na sve veću prijetnju koju predstavljaju ulaganja iz zemalja izvan evropskog unutrašnjeg tržišta.

Preporuke o politikama za Bosnu i Hercegovinu obuhvataju:

- **Popraviti postojeći Zakon o politici direktnih stranih ulaganja dodavanjem odredbi kojima se definiše ključna infrastruktura/imovina zemlje.** Član 4(a) postojećeg zakona navodi da ulog u osnovnom kapitalu nekog poslovnog subjekta koje se bavi proizvodnjom i prodajom oružja, municije, eksploziva za vojnu upotrebu, vojne opreme i medijskim poslovima neće preći 49%. Za navedene sektore, strani ulagač mora pribaviti dozvolu nadležnog tijela.¹⁴⁷

142. U.S. Department of State. 2021. "2021 Investment Climate Statements: Bosnia and Herzegovina." <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/bosnia-and-herzegovina/>.

143. Santrucek, Stepan. 2019. "Failed Privatisation Is to Blame for Bosnians' Exodus." Balkan Insight. May 16, 2019. <https://balkaninsight.com/2019/05/16/failed-privatisation-is-to-blame-for-bosnians-exodus/>.

144. "Judicial efficiency in Bosnia and Herzegovina." March 2007. High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina. <http://www.csmeridian.ro/files/docs/Romania%20March%202007Bosnia&Hertzegovina.pdf>.

See section on length of proceedings and case flow.

145. USAID (United States Agency for International Development). "Fact Sheet: Energy Policy Activity in Bosnia and Herzegovina." <https://www.usaid.gov/bosnia/news-information/fact-sheets/fact-sheet-energy-policy-activity-bosnia-and-herzegovina>. According to the factsheet, "the energy sector has the potential to be a major engine for economic growth in BiH."

146. Vladislavljević, Stefan. 2021. "Surveying China's Digital Silk Road in the Western Balkans." War on the Rocks. August 3, 2021. <https://warontherocks.com/2021/08/surveying-chinas-digital-silk-road-in-the-western-balkans>. Prema Vladislavljevu, „Ako Kina ostvari napredak na [Zapadnom Balkanu]u trenutnom i budućem razvoju digitalne infrastrukture, to bi moglo predstavljati sigurnosni izazov ne samo za regiju već i za Sjedinjene Američke Države.”

147. Foreign Investment Promotion Agency of Bosnia and Herzegovina. "Article 4." In "Cleansed Text of the Law on the Policy of Foreign Direct Investment in Bosnia and Herzegovina." http://www.fipa.gov.ba/publikacije_materijali/zakoni/05.08.2016.Cleansed%20text%20of%20the%20LAW%20ON%20THE%20POLICY%20OF%20FOREIGN%20DIRECT%20INVESTMENT%20IN%20BiH.pdf.

Zakon o stranim ulaganjima na nivou bh. entiteta omogućava Federaciji Bosne i Hercegovine da odluči o prijedlogu određenog ministarstva da se neke kompanije izuzmu od ograničenja u zakonu, ali da ostanu u okviru posebnog zakona kojim se regulišu ograničeni sektori, poput proizvodnje i prodaje oružja, municije, i eksploziva za vojnu upotrebu i medijske poslove. U smislu odobrenja i registracije stranih ulaganja, sektori koji podliježu restrikcijama moraju dobiti odobrenje Vlade Federacije Bosne i Hercegovine na preporuku Ministarstva energije, rudarstva i industrije FBiH i Ministarstva transporta i komunikacija FBiH. Za druge sektore, strani subjekti odobrenje moraju tražiti od Vlade Federacije Bosne i Hercegovine putem resornog ministarstva. Takvi zahtjevi se rješavaju u roku od 30 dana, a u nekim slučajevima proces rješavanja može trajati do 60 dana.¹⁴⁸ Dodavanjem odredbi o ključnoj infrastrukturi kroz centralnu kontaktnu tačku, pomenutu u nastavku, prijetnje koje se odnose na javni red i javnu sigurnost mogu se ublažiti. Iako postoji Zakon o zaštiti ličnih podataka u Bosni i Hercegovini¹⁴⁹ kao i Pravilnik o provođenju Zakona o zaštiti ličnih podataka u Agenciji za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini, sigurnosna pitanja i prijetnje koje bi mogle nastati kao rezultat DSU, barem u pogledu ključne infrastrukture (energija, telekomunikacija, zdravstvo), bi se mogle riješiti uz bolju koordinaciju i upotrebom resursa vladinih tijela.

- **Uspostaviti “centralnu kontaktnu tačku”,** kako su to uradile neke države članice EU, a koja će se sastojati od članova različitih sektora u cilju koordinacije komunikacije sa državama članicama EU i državama koje nisu članice EU, uz održavanje bliskog odnosa sa Agencijom Bosne i Hercegovine za promociju stranih ulaganja u nastojanju da se zaštiti ključna infrastruktura u Bosni i Hercegovini. Pored toga i u cilju pravilne identifikacije stranog ulagača i izvora kapitala, Bosna i Hercegovina bi u saradnji sa svojim susjedima trebala odrediti uslove prema kojima može zahtijevati informacije o potencijalnoj DSU, omogućavajući vlastima da različitim ministarstvima i različitim nivoima vlasti¹⁵⁰ predloži potrebu zahtijevanja dodatnih informacija prije i nakon ulaganja.

148. “Law on Foreign Investments of the Federation of Bosnia and Herzegovina.” Cleansed text of the Law on Foreign Investments of FBiH, (Official Gazette of FBiH No. 61/01, 50/03 and 77/15).

149. Personal Data Protection Agency in Bosnia and Herzegovina. “Regulations.” <http://www.azlp.ba/propisi/Default.aspx?id=5&pageIndex=1&langTag=en-US,Personal>.

150. This refers to the municipal, cantonal, or federal levels of government.

- **Harmonizirati postojeći Zakon o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine¹⁵¹** sa direktivama EU,¹⁵² posebno s fokusom na strane firme koje učestvuju u tenderskim procesima ili na usvajanje posebnih uredbi ili politika koje bi regulisale ovu oblast. To se odnosi na ulaganja u infrastrukturne projekte u željezničkom i cestovnom prometu, energetskom sektoru, telekomunikacijama, medijima, zdravstvu i prehrambene projekte, a kako bi se osiguralo da svi učesnici (ponuđači) imaju jednak pristup finansijama, izbjegavajući pri tom uliv korozivnog kapitala kojem nedostaje transparentnost i koji ima snažnu podršku u vidu podsticaja, subvencija i državne pomoći koja ugrožava principe slobodne trgovine. Uslovi za ponuđače prilikom utvrđivanja opsega rada, usluga i roba koje će se kupiti trebali bi imati ograničavajuće faktore u pogledu finansijskih i tehničkih specifikacija za kvalifikacijske kriterije u smislu subvencije, jer učinci korozivnog kapitala mogu drastično uticati na procese odabira ponude. U poređenju sa otvorenosti EU prema DSU, ograničenja uvedena od strane zemalja van evropskog unutrašnjeg tržišta i država koje nisu članice EU imaju negativne efekte na evropske sektore i firme, i rezultiraju nepravednim tržištem javnih nabavki za kompanije iz EU.¹⁵³ Dubinska analiza koju je uradio Evropski parlament pod nazivom *Strane subvencije i javne nabavke*, ističe važnost subvencija i njihovu ulogu u nanošenju štete kompanijama iz EU na domaćem nivou i unutar stranih tržišta. Prateći propise EU i principe slobodnog tržišta, Bosna i Hercegovina konstantno pokušava uskladiti svoje zakone sa pravnom stečevinom EU. I dok je EU otvorena, strana nabavka izvan bloka suočava se s previše barijera, ne pominjući pri tom barijere za Zapadni Balkan uopće, a posebno za Bosnu i Hercegovinu. Beznačajno je učešće bh. kompanija u međunarodnim tenderima.¹⁵⁴ Jedini način da se privuku nove investicije u Bosnu i Hercegovinu je izjednačavanjem propisa barem na tlu Bosne i Hercegovine. Moć pregovaranja Bosne i Hercegovine je prilično slaba ukoliko ne postoji podrška država članica EU.

151. Agency for the Prevention of Corruption and Coordination of the Fight against Corruption, Bosnia and Herzegovina. 2012. "Public Procurement Law of BiH." <http://www.apik.ba/zakoni-i-drugi-akti/Zakoni/drugi-vazniji-zakoni/default.aspx?id=230&langTag=en-US>.

152. Official Journal of the European Union. 2014. "Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC (Text with EEA relevance)." <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024&from=EN>; and Official Journal of the European Union. 2014. "Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC (Text with EEA relevance)." <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0025&from=EN>.

153. Böheim, Michael, et al. 2021. *Foreign Subsidies and Public Procurement. In-depth analysis requested by the INTA committee*. European Parliament. October 2021. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/653648/EXPO_IDA\(2021\)653648_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/653648/EXPO_IDA(2021)653648_EN.pdf).

154. European Commission. "International Procurement Instrument." https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/march/tradoc_157728.pdf.

- **Poboljšati Zakon o konkurenciji**, posebice regulisanjem dominantnog položaja ekonomskog subjekta ikad se dominantni položaj zloupotrebljava u određenim oblastima, te dodavanjem odredbi koje se odnose na ključnu infrastrukturu. Da bi osigurala održivost svojih lanaca opskrbe i zaštita svoja tržišta, Bosna i Hercegovina treba izvršiti diversifikaciju izvora inputa. Tokom pandemije, mjere zatvaranja u Kini¹⁵⁵ dovele su do zatvaranja proizvodnih sektora (automobilske, električne opreme, mehanizacije, hemikalija i metala), što je pokrenulo lančanu reakciju koja je negativno utjecala na pomenute industrije. Iako se Zakon o konkurenciji primjenjuje na domaće i strane ulagače, potrebno je da zakon riješi sigurnosna pitanja vezana za vlasništvo nad određenim preduzećima, jer razumijevanjem strukture sektora ekonomije i geografskom diversifikacijom izvora inputa Bosna i Hercegovina može ostvariti bolju stabilnost svojih ključnih sektora. To se može ostvariti usvajanjem različitih strategija u ključnim sektorima. U članu 11. Zakona o konkurenciji navodi se “Rješenje o zloupotrebi dominantnog položaja”, dok se u članu 13. zabranjuje „koncentracija privrednih subjekata, koja kao rezultat ima značajno narušavanje efikasne tržišne konkurenčije na cijelom tržištu, na cijelom tržištu Bosne i Hercegovine ili na njenom značajnom dijelu, a posebno kojima se stvara novi ili jača postojeći dominantni položaj.”¹⁵⁶
- **Uskladiti Zakon o sistemu državne pomoći¹⁵⁷ Bosne i Hercegovine sa zakonodavstvom EU¹⁵⁸** i time osigurati nezavisnost Uprave za tržišnu konkurenčiju na nivou BiH i smanjenje uticaja vlasti, kako je navedeno u članu 8. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.¹⁵⁹
- **Usredotočiti nastojanja na ostvarivanje efikasnije primjene Zakona o deviznom poslovanju Federacije Bosne i Hercegovine**, posebice u vezi odredbi povezanim s transakcijama kapitala iz stranih zemalja. U članu 2. Zakona definišu se direktna ulaganja i regulišu se ulaganja u „novo ili postojeće preduzeće ako ulagač time stiče 10 % ili više procenata učešća u osnovnom kapitalu ili registrovanom kapitalu preduzeća ili više od 10% glasačkih prava” i obuhvata kredite „s rokom dospijeća od pet godina ili više, koji su dati u svrhu uspostavljanja trajnog ekonomskog odnosa”.¹⁶⁰

155. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). 2020. *The COVID-19 Crisis in the Western Balkans: Economic Impact, Policy Responses, and Short-Term Sustainable Solutions*. <https://www.oecd.org/south-east-europe/COVID-19-Crisis-Response-Western-Balkans.pdf>.

156. Advokat Prnjavorac. “Competition Act (Official Gazette of BIH, no. 48/05, 76/07 and 80/09).” <https://advokat-prnjavorac.com/legislation/Law-on-Competition-of-Bosnia-and-Herzegovina.pdf>.

157. Jukic, Elvira M. “State Aid Law Passed in Bosnian Parliament.” BalkanInsight, February 3, 2012. <https://balkaninsight.com/2012/02/03/the-state-aid-law-passed-bosnia-parliament/>.

158. European Commission. “Bilateral Relations with Bosnia and Herzegovina.” Competition Policy. https://ec.europa.eu/competition-policy/international/bilateral-relations/bosnia-and-herzegovina_hr.

159. Official Journal of the European Union. 2015. “Stabilisation and Association Agreement between the European Communities and their Member States, of the One Part, and Bosnia and Herzegovina, of the Other Part.” [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22015A0630\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22015A0630(01)&from=EN).

160. Advokat Prnjavorac. “Law on Foreign Exchange Operations of Federation of Bosnia and Herzegovina (‘Official Gazette of Federation Bosnia and Herzegovina’ no. 47/10).” <https://advokat-prnjavorac.com/legislation/Law-on-foreign-exchange-operations-of-Federation-of-Bosnia-and-Herzegovina.pdf>.

Provjerom stranih transakcija u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i Zakonom o javnim nabavkama, Bosna i Hercegovina bi mogla zaštititi ključnu infrastrukturu i istovremeno osigurati primjenu principa slobodne trgovine i time zaštititi svoju ekonomiju, kako preduzeća u državnom vlasništvu tako i privatna preduzeća.

- **Ojačati primjenu Zakona o prevenciji pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.** Odredbe tog zakona imaju pozitivan učinak na transparentnost i izvor kapitala, čime se smanjuje mogućnost korozivnog kapitala. Širok dijapazon pravnih subjekata je uključen u provođenje mjera vezanih za utvrđivanje klijenata i sprečavanje aktivnosti pranja novca. Član 4. Zakona obuhvata finansijske institucije, ovlaštene trgovačke zastupnike, kompanije koje se bave elektronskim transferom novca, investicijska i mirovinska društva, javne notare, računovođe, advokate, revizore, agente za nekretnine, itd. Članovi 6. i 7. Zakona jasno utvrđuju na koji način bi „odgovorna lica“ trebala identifikovati i pratiti klijente, te propisuje elemente identifikacije i praćenja klijenata. U slučaju da „odgovorno lice“ nije u mogućnosti provesti mjere propisane u članu 7, u članu 8. se navodi da osoba „ne smije uspostaviti poslovni odnos ili obaviti transakciju odnosno mora prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos.“
- **Poboljšati integritet preduzeća u državnom vlasništvu kroz poboljšanje funkcijanisanja sudskog sistema BiH.** Odsustvo odgovornih upravljačkih i nadzornih odbora godinama umanjuje integritet državnih preduzeća. Brže rješavanje slučajeva poboljšat će pravosudnu efikasnost i upravljanje sudovima, što će rezultirati boljim upravljanjem državnih preduzeća. Provođenje principa korporativnog upravljanja i smanjenje korupcije bi kreiralo transparentniji proces javnih nabavki, smanjilo sukob interesa i politički uticaj, i stoga indirektno stimulisalo razvoj privatnih preduzeća koja se uveliko oslanjaju na konstruktivni kapital.
- **Intenzivirati nastojanja da se provede pravna stečevina EU kojom će se pojačati regulatorni okvir potreban za suzbijanje uticaja korozivnog kapitala.** Postepeno će se ovim pristupom bolje zaštititi nacionalni interes, te u kombinaciji sa snažnim i pravednim regulatornim okvirom očuvati dugotrajna stabilnost tržišta BiH.

161. Development Bank of the Federation of Bosnia and Herzegovina. "Law on Prevention of Money Laundering and Financing of Terrorist Activities." https://rbfbih.ba/wp-content/uploads/2020/06/Law-on-Prevention-of-Money-Laundering-and-Financing-of-Terrorist-Activities-Official-Gazette-of-Bosnia-and-Herzegovina-No_-47-14.pdf.

6. Zaključak

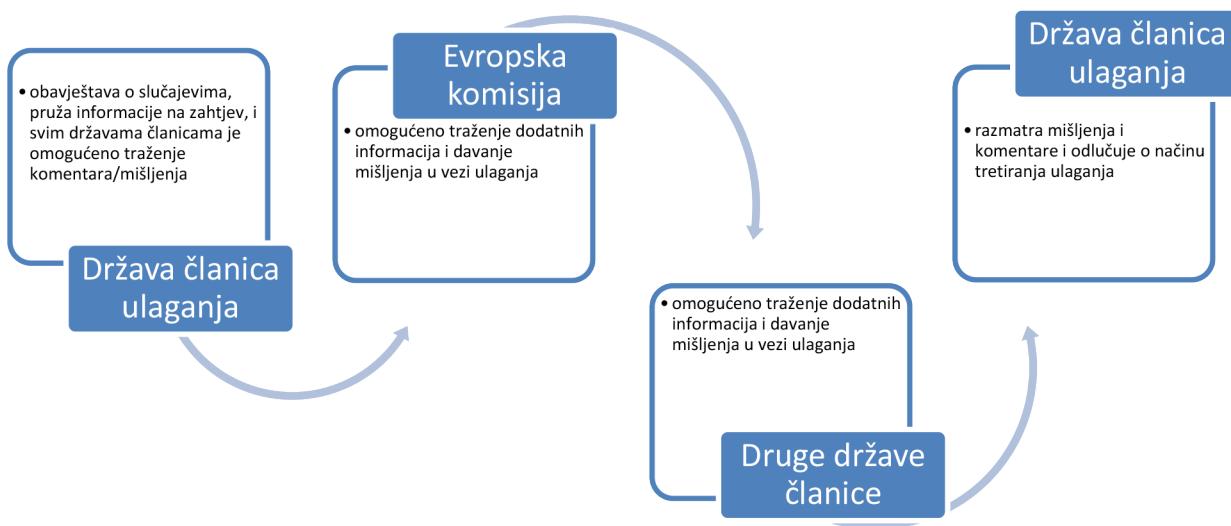
Uskom i razjedinjenom pristupu rješavanja pitanja vezanih za provjeru DSU, iako sličnom po prirodi, nedostaje odgovarajući angažman svih članova evropskog unutrašnjeg tržišta. Podaci prikupljeni ovom analizom ukazuju na to da većina država članica prati sličan uzorak u pogledu regulative za provjeru DSU. Države članice EU su uz pomoć postojećeg regulatornog okvira uspjele pokazati otpornost, ali mogućnost koju strani ulagači, posebno ulagači iz zemalja koje nisu u EU, imaju da zaobiđu postojeće zakone, poziva na sofisticiraniji pristup provjeri DSU.

Asimetrija dokumenata potrebnih za vršenje provjere DSU predstavlja jedan od najvećih izazova za evropske zemlje. Potreban je veći angažman svake države članice EU da bi se ostvarila bolja saradnja unutar EU. Prijenos nadležnosti na nacionalni nivo i težnja maksimiziranju interesa pojedinačnih zemalja imala je negativan učinak na saradnju među zemljama. Rast njihovih ekonomija te njihova relativno mala i razjedinjena tržišta u poređenju s EU predstavljaju glavnu prijetnju zemljama Balkana. Veoma je mala sposobnost zemalja Balkana da zaštite svoje ključne infrastrukture i uspiju se oduprijeti velikim kapitalnim investicijama koje se smatraju atraktivnim DSU. Takva realnost ugrožava ne samo pojedinačne zemlje nego i regiju Balkana u cjelini.

Izloženost riziku povezanim s DSU na Balkanu je mnogo veća nego u EU uglavnom zbog nedostatka saradnje na Balkanu. Razumijevanje šire slike se može ostvariti samo kroz integraciju tržišta i usklađivanjem strategija pojedinačnih zemalja na Balkanu sa pravnom stečevinom EU. Uz takav pristup zemlje Balkana će imati bolju zaštitu i njihova percepcija DSU neće se ograničiti samo na ekonomski koristi DSU već će se uzeti u obzir i njihov dugoročni uticaj. Prioritiziranje zaštite ključne infrastrukture s fokusom na mala i srednja preduzeća bi potencijalno moglo proširiti percepciju pogodnosti DSU. To će imati pozitivan uticaj na očuvanje javnog reda i sigurnosti unutar Balkana.

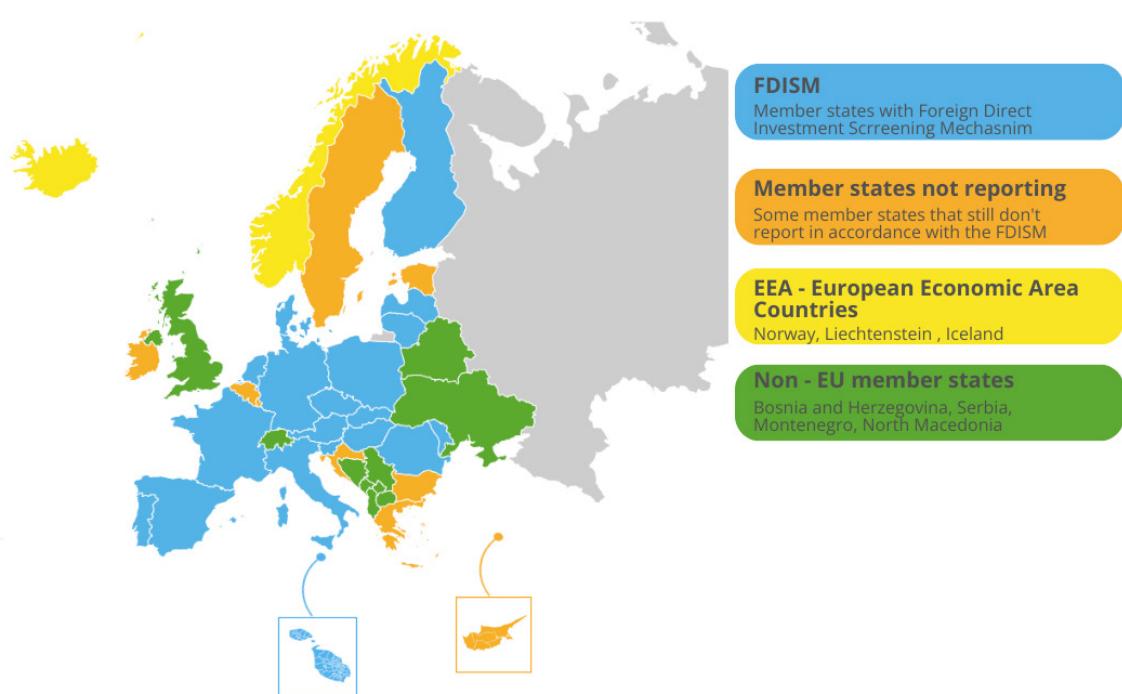
7. Dodaci

Slika A.1. Mehanizmi za provjeru stranih direktnih ulaganja – Proces saradnje u EU

Izvor: Percy, Joseph. 2019. "Investment Screening in the EU: Impact on Chinese FDI." *China Briefing*, 2. maj, 2019. <https://www.china-briefing.com/news/investment-screening-eu-impact-chinese-fdi/>.

Slika A.2. Karta mehanizama za provjeru stranih direktnih ulaganja u Evropi

Izvor: Originalni prikaz kreiran za potrebe ove publikacije.

Tabela A.1. Pregled zakonske regulative u državama članicama EU, EEA i državama koje nisu članice EU u oblasti mehanizma za provjeru stranih direktnih ulaganja

Zemlja	Država članica EU	EEA i EFTA, uključujući Švicarsku (ne uzimajući u obzir članice EU)	Države koje nisu članice EU	Postojanje mehanizma za provjeru ulaganja	Zakon sličan provjeri ulaganja
Češka Republika	✓			✓	
Danska	✓			✓	
Njemačka	✓			✓	
Španija	✓			✓	
Francuska	✓			✓	
Italija	✓			✓	
Latvija	✓			✓	
Litvanija	✓			✓	
Mađarska	✓			✓	
Malta	✓			✓	
Nizozemska	✓			✓	
Austrija	✓			✓	
Poljska	✓			✓	
Portugal	✓			✓	
Rumunija	✓			✓	
Slovenija	✓			✓	
Slovačka	✓			✓	
Finska	✓			✓	

Zemlja	Država članica EU	EEA i EFTA, uključujući Švicarsku (ne uzimajući u obzir članice EU)	Države koje nisu članice EU	Postojanje mehanizma za provjeru ulaganja	Zakon sličan provjeri ulaganja
Belgija	✓				✓
Hrvatska	✓				✓
Bugarska	✓				✓
Kipar	✓				✓
Estonija	✓				✓
Grčka	✓				✓
Irska	✓				✓
Luksemburg	✓				✓
Švedska	✓				✓
Norveška		✓			✓
Švicarska		✓			✓
Srbija			✓		✓
Sjeverna Makedonija			✓		✓
Crna Gora			✓		✓
Bosna i Hercegovina			✓		✓

Izvor: Originalna tabela kreirana za potrebe ove publikacije.

Napomena: Pregled pravne regulative zaključno sa 22. novembrom 2021.

Impressum

Naziv

Analiza mehanizma za provjeru ulaganja

Izdavač

Centri civilnih Inicijativa (CCI)
Ludviga Kube 7
75000, Tuzla

Za izdavača

Zlatan Ohranović

Autor

Damir Ašćerić

Urednik

Emina Ćatić
Dario Jovanović

Prevod

Samila Fuka

Lektor

Slavica Živanović

DTP

Abdulamir Albaldawi
Creativo centar d.o.o. Tuzla

Ovaj izvještaj je sačinjen uz podršku Centra za međunarodno preduzetništvo (CIPE), čija misija je jačanje demokratije širom svijeta kroz privatno preduzetništvo i tržišno orijentisano reformu. Mišljenja izražena u ovom izvještaju predstavljaju mišljenja i analizu autora i nužno ne odražavaju mišljenja i analizu CIPE-a ili njegovih uposlenika. Sadržaj ovog izvještaja je ponuđen po načelu „u stanju u kakvom jeste“; nema tvrdnji da je sadržaj bez grešaka.